

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КІРОВОГРАДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Патентознавство

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ 6.020105 “Документознавство та інформаційна
діяльність”

Кропивницький
2016

Патентознавство

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ 6.020105 “Документознавство та інформаційна
діяльність”

Затверджено на засіданні кафедри
матеріалознавства та ливарного
виробництва
Протокол № 2 від 06.09. 2016р.

Кропивницький
2016

Патентознавство: методичні вказівки до вивчення курсу для студентів
напряму підготовки 6.020105 “Документознавство та інформаційна
діяльність” / Укладач А.В.Кропівна. – Кропивницький: КНТУ, 2016. – 64 с.

Укладач: А.В.Кропівна,
к. т. н., доцент.

Головним чинником сталого економічного розвитку держави є зростання інтелектуального потенціалу нації і, в першу чергу, впровадження науково-технологічних новацій. Інтелектуальна власність це закріплені законом права, які є результатом інтелектуальної діяльності в науковій, літературній, художній і промисловій сферах. Особливо велике значення відіграє група об'єктів інтелектуальної власності – промислова власність. До неї відносять: винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, зазначення походження товарів, технічна документація, секрети виробництва тощо. Революційні зміни у розвитку цивілізації в першу чергу відбувалися завдяки винаходам колеса, парової машини, пароплава, електричних машин, радіо, ядерного реактора, мікросхеми тощо. **Винаходом** визнається нове технічне рішення, або таке що має суттєві відміни рішення задачі. Щорічно у світі на розгляд патентних відомств 115 країн світу подається понад 100000 заявок на винаходи. Документом на винахід є **патент** - охоронний документ, що засвідчує пріоритет, авторство і право власності на даний об'єкт промислової власності.

На сьогодні усі передові підприємства у своєму штаті мають патентознавців. Ця професія є однією із гілок документознавства. Сучасний працівник сфери документознавства та інформаційних технологій повинен володіти глибокими знаннями стосовно створення, набуття прав, охорони, захисту і комерційної реалізації об'єктів права промислової власності.

Предмет курсу – регулювання відносин, які складаються у зв'язку із створенням, патентно - інформаційним дослідженням, набуттям прав, охороною, захистом, використанням і комерціалізацією об'єктів прав промислової власності.

В результаті вивчення дисципліни " Патентознавство" студенти повинні знати:

- основні поняття системи правової охорони промислової власності;

- складові системи промислової власності в нормах законодавства України;
- складові міжнародної системи охорони інтелектуальної власності;
- об'єкти права промислової власності;
- систему патентної інформації;
- алгоритм правової охорони об'єктів патентного права та засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту (торгівельних марок, географічних зазначень, фірмових найменувань);
- права та обов'язки власників охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності;
- процедуру захисту прав інтелектуальної власності у разі їх порушення.

ЗМІСТ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Інтелектуальна власність як право на результат творчої діяльності людини. Система інтелектуальної власності

Тема 1.1. Інтелектуальна власність як право на результати творчої діяльності людини

Соціально-економічні стратегії в країнах світового товариства. Поняття інтелектуальної власності. Інтелектуальна власність як результат творчої діяльності. Інтелектуальна власність як право. Матеріальні і нематеріальні об'єкти власності. Об'єкти права інтелектуальної власності. Подвійна природа інтелектуальної власності. Класифікація об'єктів права інтелектуальної власності. Об'єкти промислової власності. Еволюція промислової власності. Місце і роль промислової власності в економічному і соціальному розвитку держави. Система законодавства України про інтелектуальну власність. Конституція України, норми цивільного, господарського і кримінального кодексів України щодо інтелектуальної власності. Спеціальне законодавство України з питань промислової власності.

Тема 1.2. Мета і принципи правової охорони

Мета правової охорони. Принципи правової охорони об'єктів промислової власності. Інноваційна діяльність. Необхідність правової охорони об'єктів інтелектуальної власності. Суб'єкти права інтелектуальної власності. Творець (автор) як суб'єкт права. Громадяни, юридичні особи та держава як суб'єкти права промислової власності. Власники патентів. Види охоронних документів. Рівні творчої діяльності і винахідницьких задач.

Тема 1.3. Система інтелектуальної власності

Державна система правової охорони інтелектуальної власності. Міністерство науки і освіти України як орган виконавчої влади, що відповідає за політику у сфері інтелектуальної власності. Складові системи. Державний департамент інтелектуальної власності, Український інститут промислової власності, Інститут інтелектуальної власності і права - їх функції і завдання. Міжнародна система інтелектуальної власності. Міжнародні договори про промислову власність. Членство України в міжнародних договорах про промислову власність. Всесвітня організація інтелектуальної власності, її структура та основні функції.

Змістовий модуль 2. Охорона права на об'єкти промислової власності

Тема 2.1. Охорона прав на об'єкти промислової власності.

Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі». Поділ заявки на винахід та заявки на корисну модель. Набуття прав на винаходи і корисні моделі. Правила розгляду заявки на винахід та корисну модель. Експертиза заявки і реєстрація патенту. Етапи розробки винаходу. Підбір аналогів і вибір прототипу на винахід. Складання формули винаходу. Реферат. Критерії патентоспроможності. Умови патентоспроможності винаходу (корисної моделі). Порядок патентування. Оформлення супроводжувальних документів. Строк дії патенту. Дostroкове припинення дії патенту. Права власника патенту. Порядок отримання патенту. Паризька конвенція про охорону промислової власності. Договір про патентну кооперацію. Особливості отримання патенту у зарубіжних країнах.

Набуття прав на промисловий зразок. Порядок отримання охоронного документу на промисловий зразок. Набуття прав на торговельну марку. Порядок охорони прав на об'єкти промислової власності за кордоном.

Тема 2.2. Охорона права на комерційну таємницю та ноу-хау

Поняття «комерційної таємниці». Вади патенту як охоронного документу на науково-технічне досягнення. Закон України "Про захист від недобросовісної конкуренції". Поняття "Ноу-хау". Передача "Ноу-хау".

Змістовий модуль 3. Патентна документація та захист прав промислової власності

Тема 3.1. Міжнародна патентна класифікація

Патентна інформація. Призначення МПК. Розділ, клас, підклас, група, підгрупа МПК. Повний класифікаційний індекс згідно з МПК.

Тема 3.2 Пошук патентної інформації

Науково-технічні і патентні дослідження. Види пошуку патентної інформації. Аналог і прототип технічного об'єкта.

Тема 3.3 Джерела патентної інформації

Первинні та вторинні джерела патентної інформації. Бібліографічна і технічна патентна інформація. Державний реєстр патентів України на винаходи. Публікації про видачу патенту. Патентні показники.

Тема 3.4 Види робіт під час проведення патентних досліджень

Патентні дослідження. Життєвий цикл об'єкта промислової власності. Пошук та використання патентної інформації. ДСТУ 3575-97 «Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення». ДСТУ 3574-97 «Патентний формуляр. Основні положення. Порядок складання та оформлення». Розробка регламенту пошуку інформації. Систематизація та аналіз інформації. Оформлення звіту про патентні дослідження. Приклад оформлення довідки про пошук. Визначення патентної чистоти об'єктів техніки. Експертиза на новизну. Аналіз патентно-лицензійної ситуації. Аналіз ведучих в даному виді техніки фірм. Тенденції розвитку техніки.

Тема 3.5 Ліцензування та передавання технологій

Уступка прав на об'єкти інтелектуальної власності. Юридичні форми передавання й придбання технології. Суть торгівлі ліцензіями. Види ліцензій. Ліцензійні договори, подання, розгляд, реєстрація, публікація відомостей про передачу права власності на винахід. Інжиніринг. Франчайзинг.

Тема 3.6 Захист прав промислової власності

Права власника патенту на винахід. Причини, що приводять до порушення прав. Призначення системи захисту прав інтелектуальної власності. Дії, що визнаються порушенням права промислової власності. Дії, що порушують права власників об'єктів промислової власності. Суперечки, що стосуються порушення прав на об'єкти промислової власності. Юрисдикційна форма захисту. Неюрисдикційна форма захисту. Види порушення прав, що розглядаються в адміністративно-правовому порядку. Захист прав промислової власності у відповідності до кодексу України про адміністративні правопорушення. Цивільно-правовий порядок захисту прав. Порядок захисту порушених прав, встановлений кримінальним законодавством. Відповідальність за порушення прав, що передбачена Кримінальним кодексом України.

Теми практичних занять

Теми практичних занять	Кількість годин
Практична робота 1. Вивчення Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»	2
Практична робота 2. Ознайомлення з патентною документацією	2
Практична робота 3. Міжнародна патентна класифікація.	2
Практична робота 4. Ознайомлення з патентною бібліотекою.	2
Практична робота 5. Вивчення ДСТУ 3575-97 «Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення».	2
Практична робота 6. Вивчення ДСТУ 3574-97 «Патентний формуляр. Основні положення. Порядок складання та оформлення».	2
Практична робота 7. Правила складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель. Оформлення заявки на	4

винахід. Підбір аналогів і вибір прототипу на винахід. Складання формули та реферату винаходу. Оформлення супроводжувальних документів.	
Практична робота 8. Складання ліцензійного договору	2

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Результатом самостійної роботи може бути реферат обсягом 15-20 сторінок друкованого тексту через 1,5 інтервали 14-м кеглем. Оформлення реферату необхідно здійснювати у відповідності до ДСТУ 3008-95 "Документація. Звіти у сфері науки і техніки (структура і правила оформлення)". Реферат є результатом самостійних досліджень на основі вторинної інформації. Завданням роботи є співставлення точок зору різних авторів стосовно проблеми, що розглядається у рефераті, формування власної точки зору на цю проблему, виявлення та аналіз протиріч.

Виконання самостійної роботи слід починати з вивчення відповідних розділів підручників, навчальних посібників, нормативних актів тощо, що наведені у переліку рекомендованої літератури, а також додаткової літератури і законодавчих актів, які студент повинен знайти і опрацювати самостійно. До кожної теми реферату надається коротка характеристика змісту.

Теми рефератів для самостійної роботи

Тема 1. Загальна характеристика промислової власності і її правового регулювання

Дати поняття творчої діяльності та промислової власності. Перерахувати і дати характеристику об'єктам інтелектуальної власності, зазначити загальні і відмінні риси авторського і патентного права. Визначити основні відмінності об'єктів права промислової власності від об'єктів речового права власності. Показати роль промислової власності в створенні сучасної ринкової економіки, а також у забезпеченні добробуту країни. Дати стислу характеристику джерел права промислової власності.

Тема 2. Сутність радикальної реформи законодавства про промислову власність і патентне право України

Роль об'єктів промислової власності у сучасній ринковій економіці. Поняття патентного права, його предмет і система. Об'єкти і суб'єкти патентного права. Основні норми законів про промислову власність.

Характеристика основних положень реформи законодавства про промислову власність.

Тема 3. Правова охорона винаходу і корисної моделі

Дати поняття винаходу і його об'єктів. Умови надання правової охорони винаходу. Умови патентоспроможності винаходу і їх характеристики. Права та обов'язки патентовласників. Порядок одержання патенту. Припинення дії патенту і визнання його недійсним. Поняття корисної моделі, її об'єкт, умови патентоспроможності.

Тема 4. Правова охорона промислового зразка

Дати поняття промислового зразка і його об'єктів. Умови надання правової охорони промислового зразка. Умови патентоспроможності промислового зразка і їх характеристики. Характеристика патенту і патентовласників. Права та обов'язки власника патенту. Порядок одержання патенту- Припинення дії патенту і визнання його недійсним. Порухення прав власника патенту і їх захист.

Тема 5. Правова охорона торговельних марок

Дати поняття торговельної марки (ТМ). Умови надання правової охорони ТМ. Види позначень, що не можуть бути визнані ТМ. Характеристика свідоцтва на ТМ. Права й обов'язки власника свідоцтва. Порядок одержання свідоцтва. Припинення дії свідоцтва і визнання його недійсним. Порухення прав власника свідоцтва ТМ. Захист прав на ТМ.

Тема 6. Патентовласники, їх права та обов'язки

Дайте поняття патенту як охоронного документа. Охарактеризуйте патентовласників і їх види. Права патентовласника і їх ознаки. Форми використання винаходів. Права по розпорядженню патентом. Обмеження патентних прав. Обов'язки патентовласника. Порядок одержання патенту. Припинення дії патенту і визнання його недійсним.

Тема 7. Ліцензійні договори

Дати поняття ліцензійних договорів, показати їхню роль у створенні ринку промислової власності і сучасної ринкової економіки. Види ліцензійних договорів. Характеристика предмета договору. Права й обов'язки сторін. Види ліцензійних платежів. Відповідальність сторін за дотримання зобов'язань за договором.

Тема 8. Захист прав авторів об'єктів науково-технічної творчості

Перерахувати права авторів і їхні ознаки. Дати поняття порушення прав авторів і їхніх видів. Цивільно-правовий засіб захисту прав авторів. Суперечки що вирішуються в судовому порядку. Кримінально-правовий засіб захисту прав авторів.

Тема 9. Захист прав власників патенту

Перерахувати права власників патенту, дати поняття їх порушення. Дати характеристику основних видів порушень виключного права патентовласника. Поняття контрафактної продукції. Цивільно-правовий засіб захисту прав патентовласників. Суперечки, що вирішуються в судовому

порядку. Міри цивільно-правового захисту і міри цивільно-правової відповідальності.

Тема 10. Еволюція промислової власності

Дослідити еволюцію промислової власності, у тому числі окремих об'єктів промислової власності. Пояснити причини, що спонукають до необхідності правової охорони об'єктів промислової власності. Охарактеризувати розвиток інтелектуальної власності в Україні до і після проголошення нею суверенітету.

Тема 11. Місце і роль промислової власності в економічному і соціальному розвитку суспільства

Описати соціально-економічні стратегії в країнах, що розвиваються. Дослідити зв'язок між промисловою власністю і розвитком, вплив промислової власності на науково-технічний і економічний розвиток держави. Звернути увагу на зростаючу роль об'єктів інтелектуальної власності в міжнародній торгівлі, у забезпеченні конкурентноздатності товарів.

Тема 12. Економіка промислової власності

Дати поняття інтелектуального капіталу, його структури. Промислова власність як товар. Оборотоzдатність об'єктів промислової власності. Термін служби об'єктів промислової власності. Інтелектуальна власність як нематеріальний актив. Випадки, коли необхідно визначати вартість прав на об'єкти промислової власності. Підходи до визначення вартості прав промислової власності. Методи оцінки прав на об'єкти промислової власності.

Тема 13. Передача прав на об'єкти промислової власності

Суть торгівлі ліцензіями. Види ліцензій. Ліцензійні договори і їхня класифікація. Особливості ліцензійних договорів. Термін дії ліцензійних договорів. Порядок підготовки ліцензійних договорів.

Тема 14. Захист прав промислової власності

Система захисту прав промислової власності і її призначення. Категорії спорів. Адміністративний порядок захисту прав. Судовий порядок захисту прав на об'єкти промислової власності: цивільно-правові способи захисту прав. Кримінальна відповідальність за порушення прав.

Тема 15. Міжнародне співробітництво в сфері промислової власності

Значення міжнародного співробітництва в сфері промислової власності. Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ). Участь України в її роботі. Співробітництво в рамках міжнародних регіональних організацій з питань охорони інтелектуальної власності: Європейська патентна організація (ЕПО), Євразійська патентна організація (ЕАПО), Африканські організації інтелектуальної власності. Участь України в міжнародному співробітництві в сфері промислової власності.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Змістовий модуль 1

Тема 1.1. Інтелектуальна власність як право на результати творчої діяльності людини

Під власністю розуміють право володіти, користуватися і розпоряджатися об'єктом власності. Розрізняють матеріальні і нематеріальні об'єкти власності. Інтелектуальна власність - це формалізований результат творчої інтелектуальної діяльності, що надає його автору або особі, яка визначена чинним законодавством, право власності на цей результат, яке набувається, здійснюється і захищається відповідно до законодавчо встановлених норм і правил. Об'єкт інтелектуальної власності (ОІВ) - це законодавче визначений таким результат інтелектуальної діяльності в промисловій, науковій, літературній і художній сферах.

Існують принципові відмінності між матеріальними й нематеріальними продуктами як об'єктами привласнення. У багатьох випадках, щоб заволодіти ОІВ, досить одержати про нього інформацію. З цим пов'язана підвищена складність охорони і захисту прав на ОІВ.

Інтелектуальна власність має подвійну природу. З однієї сторони, творець (автор) ОІВ має виняткову можливість розпоряджатися цим результатом на свій розсуд, а також передавати це право іншим особам. З іншого боку, існує духовне право творця на результат своєї творчої праці - право автора. Моральне (немайнове) право автора невіддільне від творця і ніколи не може бути передане іншій особі.

Права на ОІВ обмежені в часі. Наприклад, термін охорони винаходу складає 20 років. Немайнові права автора охороняються безстроково.

До 1991 року в Україні правове регулювання відносин у сфері промислової власності забезпечувалося підзаконними актами, що дозволяли широко використовувати результати творчої праці громадян в інтересах держави і суспільства. Основною формою охорони винаходів було авторське свідоцтво, яке надавало виключне право на використання ОІВ державі. Після

проголошення незалежності України почалося формування законодавства, що регулює правовідносини у сфері інтелектуальної власності. Початком становлення законодавства України про інтелектуальну власність є прийняття Закону "Про власність" у 1991 році. Цим Законом результати інтелектуальної власності були визнані об'єктами права власності. Основними джерелами права промислової власності є прийняті у 1993 році спеціальні Закони України: "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі", "Про охорону прав на промислові зразки" , "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг", "Про охорону прав на сорти рослин", "Про захист від недобросовісної конкуренції" , "Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем" .

Законодавство України у сфері інтелектуальної власності знайшло цілісне відображення у Цивільному Кодексі України (Книга IV), яка має назву "Право інтелектуальної власності". Важливим джерелом права інтелектуальної власності також є міжнародні конвенції і договори, до яких приєдналася Україна.

Тема 1.2. Мета і принципи правової охорони

Суть охорони промислової власності полягає в тому, що автор ОІВ розкриває інформацію про цей об'єкт для необмеженого кола осіб, одержуючи від держави виключні права на створений ним ОІВ на визначений період часу. Автор, який одержав охоронний документ відчуває себе впевнено, оскільки його права охороняються законом. Якби автор не мав охоронного документа, то він, швидше за все, не розкрив би інформацію і ОІВ залишився б невідомим. Надання таких можливостей здійснюється в рамках спеціальної процедури, яка включає доведення до відома суспільства даних про створену новизну (складання і подання заявки, публікація матеріалів заявки), експертиза заявки - перевірку компетентним державним органам того, чи дійсно заявлена новизна збагачує світовий рівень техніки) і видачу від імені державного органу охоронного документа, який гарантує права його власнику. Публікація патенту на винахід робить доступною

інформацію про нього широкому колу людей, стимулює створення нових винаходів. Ця дає можливість заощаджувати час, і кошти в процесі науково-дослідної діяльності, не повторювати роботу вже виконану іншими. Патентна документація дозволяє виявляти нові технології, якими можна замінити застарілі технології.

Необхідною умовою для створення і використання об'єктів промислової власності є наявність в країні патентної системи. Її створення переслідує наступні цілі: - оформлення прав авторів та власників об'єктів промислової власності (окуплення понесених автором затрат, отримання прибутку за рахунок продажу власної конкурентноздатної продукції, продаж ліцензій і патенту); - стимулювання творчої активності громадян та комерціалізації інтелектуальної власності, - сприяння поширенню інформації за допомогою публікації патентних заявок, необхідних для створення нових об'єктів; - патентування заявок іноземних громадян.

Суб'єктами права інтелектуальної власності визнаються громадяни (фізичні особи), юридичні особи та держава. Суб'єктами права інтелектуальної власності є: творець (творці) об'єкта права інтелектуальної власності та інші особи, яким належать особисті права інтелектуальної власності відповідно до діючого законодавства чи договору. До них належать автори об'єктів промислової власності, власники охоронних документів, спадкоємці, правонаступники та представники у справах інтелектуальної власності (патентні повірені).

Автором винаходу, корисної моделі, промислового зразка є фізична особа, творчою працею якої вони створені. Якщо у створенні об'єкта промислової власності брало участь кілька осіб, усі вони є співавторами. Особи автора й патентовласника збігаються не завжди. Закон надає автору можливість передачі права на одержання патенту будь-якій фізичній або юридичній особі, вказавши у заяві на видачу патенту ім'я майбутнього патентовласника.

Якщо винахід, корисна модель або промисловий зразок створено під час виконання службових обов'язків або за дорученням роботодавця право на одержання патенту має роботодавець. Роботодавець повинен протягом чотирьох місяців подати до патентного відомства заявку на одержання патенту або прийняти рішення про збереження службового винаходу як конфіденційної інформації. У цей же строк роботодавець повинен укласти з винахідником письмовий договір про розміри та умову виплати йому винагороди. Якщо роботодавець не виконає зазначених вимог у встановлений строк, то право на одержання патенту на службовий винахід переходить до винахідника. У цьому разі за роботодавцем залишається переважне право на придбання ліцензії.

Тема 1.3. Система інтелектуальної власності

За роки незалежності в Україні розбудовано Державну систему правової охорони інтелектуальної власності. За здійснення політики у сфері інтелектуальної власності в Україні відповідає Міністерство освіти і науки України. Виконання конкретних функцій у цій сфері Міністерство освіти і науки України делегує Державному департаменту інтелектуальної власності (Держдепартамент). Держдепартамент - це центральний орган виконавчої влади з питань правової охорони інтелектуальної власності. До сфери управління Держдепартаменту включено Український інститут промислової власності, Українське агентство з авторських і суміжних прав, Інститут інтелектуальної власності і права, державних інспекторів з питань інтелектуальної власності.

Головною функцією Українського інституту промислової власності (Укрпатенту) є здійснення експертизи заявок на об'єкти промислової власності на предмет відповідності умовам правової охорони.

Іноземці та особи, що проживають або мають постійне місце проживання за межами України, у відносинах з Держдепартаментом реалізують свої права через представників у справах інтелектуальної

власності (патентних повірених), які надають заявнику кваліфіковану допомогу з питань щодо охорони інтелектуальної власності.

Національне законодавство з питань інтелектуальної власності і практика його застосування мають суттєву різницю в різних країнах. Світова спільнота досягла згоди щодо гармонізації національного законодавства країн через міжнародні договори. Паризька конвенція (1883 р.) встановлює єдині для держав-учасниць правила надання правової охорони винаходам, промисловим зразкам, знакам для товарів і послуг, фірмовим найменуванням, зазначенням походження, а також запобіганню недобросовісній конкуренції. Учасниками Паризької конвенції є 161 держав. Україна - її учасниця з 1991 р.

Основні положення Паризької конвенції

- 1) норми матеріального права, які гарантують право національного режиму в кожній з держав-учасниць. Громадяни будь-якої держави-учасниці в питаннях охорони промислової власності користуються в інших державах-учасницях Конвенції такими самими правами, які ці держави-учасниці надають своїм громадянам.
- 2) право пріоритету. На основі заявки щодо видачі охоронного документа на об'єкт промислової власності, поданої заявником в одній з держав-учасниць Конвенції, той самий заявник може протягом року запитувати охорону в усіх інших державах-учасницях. При цьому ці пізніші заявки розглядатимуться, як нібито їх подано в той самий день, що і першу заявку.
- 3) норми, що встановлюють права й обов'язки фізичних і юридичних осіб.

У 1967 р. підписано конвенцію про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ). Діяльність ВОІВ спрямовано на сприяння охороні інтелектуальної власності в усьому світі шляхом співробітництва між державами й міжнародними організаціями. ВОІВ не наполягає на тому, щоб норми національних законів відповідали нормам міжнародних угод у сфері інтелектуальної власності. Але якщо країна приєдналась до міжнародної угоди, то у правовідносинах з іншими країнами вона повинна керуватися нормами цих угод.

Змістовий модуль 2

Тема 2.1. Охорона прав на об'єкти промислової власності

Право на об'єкти промислової власності (патентне право) регулює майнові та пов'язані з ними немайнові відносини, які виникають у зв'язку зі створенням і використанням винаходів, корисних моделей і промислових зразків, які є результатами інтелектуальної діяльності людини.

Винахід - це вирішення утилітарного завдання в будь якій галузі промисловості або іншій сфері суспільне корисної діяльності людини, що відповідає визначеним законодавством умовам надання правової охорони й визнане як винахід компетентним державним органом. Згідно із Законом України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» об'єктом винаходу може бути продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослин і тварин тощо), спосіб, а також застосування раніше відомого продукту чи способу за новим призначенням. Винахід розглядається як технологічне (технічне) рішення, що відповідає умовам патентоспроможності (новизні, винахідницькому рівню й промисловій придатності). Корисна модель - це нове і промислово придатне конструктивне виконання пристрою. Корисну модель називають «малим винаходом», маючи на увазі те, що вони хоч і нагадують за своїми ознаками винаходи-пристрої, але менш значущі за своїм внеском у рівень техніки.

До пристроїв як об'єктів винаходів належать машини, механізми, прилади тощо. До речовин як об'єктів винаходу належать: індивідуальні хімічні сполуки; композиції і продукти ядерного перетворення. До способів як об'єктів винаходу належать процеси виконання дій над матеріальним об'єктом за допомогою матеріальних об'єктів.

В Україні встановлена єдина форма правової охорони винаходів, корисних моделей і промислових зразків - патент. Патент — це юридично-технічний документ, що видається компетентним державним органом і яким держава засвідчує виключне право власника на створений ним об'єкт промислової власності. Це юридичний документ, оскільки закріплює за влас-

ником патенту визначені законом права. Водночас це технічний документ, оскільки він дає технічний опис об'єкта.

Патент засвідчує від імені держави:

- що заявлена пропозиція є охороноспроможним об'єктом;
- встановлення права авторства на об'єкт;
- визнання права власності на об'єкт;
- визнання пріоритету на об'єкт.

Права, що засвідчуються патентом, діють від дати публікації відомостей про його видачу. Пріоритет визначається за датою першого надходження до патентного відомства правильно оформленої заявки. Патент має територіальний характер і діє лише в тих країнах, які його видали.

Для оформлення прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки необхідно подати оформлену заявку до Держдепартаменту. Заявка має містити: заяву про видачу патенту на винахід (корисну модель); опис винаходу, формулу винаходу, креслення, реферат.

Форма заяви про видачу патенту згідно Правил складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель (наказ Міністерства освіти і науки України від 22.01.2001 № 22)

Порядковий номер заявки, визначений заявником		Дата одержання		
(22) Дата подання заявки	Пріоритет	(51) МПК	ЕВ	(21) Номер
(86)	Реєстраційний номер та дата подання міжнародної заявки, установлені відомством-одержу			
(87)	Номер і дата міжнародної публікації міжнародної заявки			
ЗАЯВА про видачу патенту України		МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ Державне підприємство "Український інститут промислової вул. Глазунова, 1, м. Київ-42, 01601		
Подаючи нижчезазначені документи, прошу (просимо) видати: ☐ патент України на винахід ☐ позицію виключено ☐ патент України на корисну модель				
(71) Заявник(и)				Код за (для ук

				заяв
(зазначається повне ім'я або найменування заявника(ів), його (їх) місце проживання або місцез та код держави згідно із стандартом BOIB ST.3. Дані про місце проживання винахідників-заявників наводяться за кодом (72)				
Прошу (просимо) встановити пріоритет заявки пунктів формули винаходу за заявкою N _____ ☐ подання попередньої заявки в державі - учасниці Паризької конвенції (навести дані за кодами (33) ☐ подання до Установи попередньої заявки, з якої виділено цю заявку (навести дані за кодом (6 ☐ подання до Установи попередньої заявки (навести дані за кодом (66)				
(31) Номер попередньої заявки	(32) Дата подання попередньої заявки	(33) Код держави подання попередньої заявки згідно із стандартом BOIB ST.3	(62) Номер та дата подання до Установи попередньої заявки, з якої виділено цю заявку	(66) номе подання д попередн
(54) Назва винаходу (корисної моделі)				
(98) Адреса для листування				
Телефон		Телеграф		Факс
(74) Повне ім'я та реєстраційний номер представника у справах інтелектуальної власності або по іншої довіреної особи				
☐ Прошу (просимо) прискорити публікацію заявки				
Перелік документів, що додаються	Кількіс ть арк.	Кількість прим.	Підстави щодо виникнення права на подання заявки й одержання патенту (без подання документів), якщо винахідник(и) не є заявником(ами): ☐ є документ про передачу прав винахідником(ами) або роботодавцем(ями) правонаступнику(ам) ☐ є документ про право спадкування	
☐ опис винаходу		3		
☐ формула винаходу		3		
☐ креслення та інші ілюстративні матеріали		3		
☐ реферат		3		
☐ документ про сплату збору за подання заявки		1		
☐ документ, який підтверджує наявність підстав для зменшення збору або звільнення від сплати збору		1		
☐ документ про депонування штаму		1		

☐ копія попередньої заявки, яка підтверджує право на пріоритет		1	
☐ переклад заявки українською мовою		3	
☐ документ, який підтверджує повноваження довіреної особи (довіреність)			
☐ інші документи:			
☐ міжнародний звіт про пошук			
(72) Винахідник(и) Винахідник(и)-заявник(и) (повне ім'я)	Місце проживання та код держави згідно із стандартом VOIB ST. 3 (для іноземних осіб - тільки код держави)		Підпис(и) винахідника(ів)- заявника(ів)
Я (ми) _____ (повне ім'я) _____			
прошу (просимо) не згадувати мене (нас) як винахідника(ів) при публікації відомостей стосовно заявки на видачу патенту Підпис(и) винахідника(ів)			
Підпис(и) заявника(ів) _____) _____			
Дата підпису М. П.	Якщо заявником є юридична особа, то підпис особи, що має на це повноваження, із зазначенням посади скріплюється печаткою. Якщо всі винахідники виступають заявниками, то їх підписи наводяться за кодом (72).		

Примітка. Потрібне позначити значком "X".

Опис винаходу (корисної моделі) має викладатися визначеним порядком та розкривати суть винаходу (корисної моделі) настільки ясно й повно, щоб

його зміг реалізувати фахівець у зазначеній галузі. Опис винаходу (корисної моделі) містить такі розділи:

- галузь техніки, до якої належить винахід (корисна модель);
- рівень техніки (тут наводяться дані про відомі заявнику аналоги винаходу (корисної моделі) з виділенням найближчого аналога (прототипу);
- суть винаходу (корисної моделі);
- перелік фігур, креслень (якщо на них є посилання в описі);
- відомості, які підтверджують можливість здійснення винаходу (корисної моделі).

Формула винаходу (корисної моделі) - це стисла словесна характеристика технічної суті винаходу, що містить сукупність його суттєвих ознак, достатніх, щоб досягти зазначеного технічного результату. У разі визнання об'єкта винаходом лише формула набуває правового значення та стає єдиним критерієм визначення обсягу винаходу.

Формула має:

- стисло й чітко виражати технічну суть винаходу, визначати обсяг винаходу;
- бути засобом вирізнення об'єкта винаходу з-поміж інших об'єктів або визначення подібності для встановлення факту використання винаходу.

Формулу викладають у вигляді одного речення. Формула починається з назви винаходу і складається з обмежувальної й відмінної частин формули. Ці частини відокремлюють одну від одної виразом „який відрізняється тим, що...”. Обмежувальна частина формули включає ознаки, спільні для об'єкта, який заявляють, і найближчого аналога (відомі ознаки), а відмінна - нові ознаки, що відрізняють, об'єкт від найближчого аналога.

Аналог технічного об'єкта - це відомий до дати пріоритету засіб такого самого призначення, сукупність ознак якого подібна до сукупності суттєвих ознак певного об'єкта. Найближчий аналог (прототип) - це аналог технічного об'єкта, найближчий до нього за сукупністю ознак.

Приклад опису винаходу та формули приведено у додатку А.

Новизну технічного рішення перевіряють через порівняння сукупності ознак об'єкта, який заявляють, із сукупністю ознак найближчого аналога. Винахід не визнають як такий, що відповідає умові новизни, якщо в рівні техніки виявлено засіб, якому властиві ознаки, ідентичні або еквівалентні всім ознакам, що і в запропонованій заявником формулі винаходу.

З метою подальшого розгляду заявки на видачу патенту Держпатент проводить експертизу заявки. Спочатку проводять формальну експертизу заявки по встановленню належності зазначеного в заявці об'єкта до переліку об'єктів, які можна визнати винаходами (корисними моделями), і відповідності складу заявки та її оформлення встановленим вимогам. Щоб змінити матеріали заявки, за запитом формальної експертизи заявнику надають два місяці. Якщо результат формальної експертизи заявки на видачу патенту на винахід позитивний, заявнику надсилають повідомлення про завершення формальної експертизи і про можливість проведення кваліфікаційної експертизи заявки (експертизи по суті), що встановлює відповідність винаходу умовам патентоспроможності. При цьому здійснюється патентний пошук по існуючій літературі та патентній документації, щоб встановити новизну винаходу.

У результаті кваліфікаційної експертизи Держдепартамент приймає рішення про видачу патенту або про відмову у видачі патенту на винахід. На підставі рішення про видачу охоронного документа та за наявності документа про сплату державного збору проводять державну реєстрацію патенту на винахід або корисну модель. В Україні видається патент на винахід із терміном дії 20 років після проведення експертизи по суті.

Деклараційний патент на винахід — різновид патенту, що видається за результатами формальної експертизи та експертизи на локальну новизну (видається строком на 6 років). Деклараційний патент на винахід може бути перетворено на патент на винахід у разі подання до Укрпатенту протягом трьох років від дати подання заявки, за якою видано деклараційний патент, заяви на проведення кваліфікаційної експертизи заявки.

З 1992 р. Україна бере участь у Договорі про патентну кооперацію (Договір РСТ), який спрощує процедуру одержання патентів на винахід (корисну модель) у різних державах. Договір РСТ:

- установлює міжнародну систему, за допомогою якої патент отримують через подання міжнародної заявки до одного патентного відомства;
- передбачає проведення формальної експертизи міжнародної заявки одним патентним відомством;
- передбачає централізовану міжнародну публікацію міжнародних заявок.

Будь-який громадянин України має право запатентувати винахід, корисну модель, промисловий зразок в зарубіжних державах. До подачі заявки на одержання охоронного документа за кордоном заявник зобов'язаний подати заявку до Укрпатенту та інформувати його про свій намір здійснити таке патентування. Якщо протягом трьох місяців від дати подачі заявки не надійде заборона на патентування, то заявка може бути подана у відповідний орган зарубіжної держави. Міжнародна заявка подається до Укрпатенту російською або англійською мовою.

За кожною міжнародною заявкою проводиться міжнародний пошук з метою виявлення відповідного рівня техніки. Міжнародний пошук проводиться Міжнародним пошуковим органом, у завдання якого входить підготовка звітів про документаційний пошук про рівень техніки відносно винаходів, що заявляються. Міжнародним пошуковим органом може бути або національне відомство, або міжурядова організація, наприклад, Міжнародний патентний інститут,

Комерційні позначення (торговельні марки, фірмові найменування і географічні зазначення) використовуються для поліпшення маркетингової якості товарів і послуг, формування ділової репутації виробника та підвищення комерційної цінності товарів.

Знаки для товарів і послуг - це зареєстровані у встановленому порядку позначення, завдяки яким товари і послуги одних осіб відрізняються від

однорідних товарів і послуг інших осіб. У якості товарних знаків використовують такі позначення: слова (найменування підприємств, прізвища, імена, географічні назви, інші слова або набори слів; літери й цифри; зображення; комбінація будь-яких елементів, включаючи логотипи та етикетки; кольорові знаки (слова, зображення, а також сполучення кольорів і колір сам по собі; просторові (об'ємні) позначення; слухові позначення (звукові знаки).

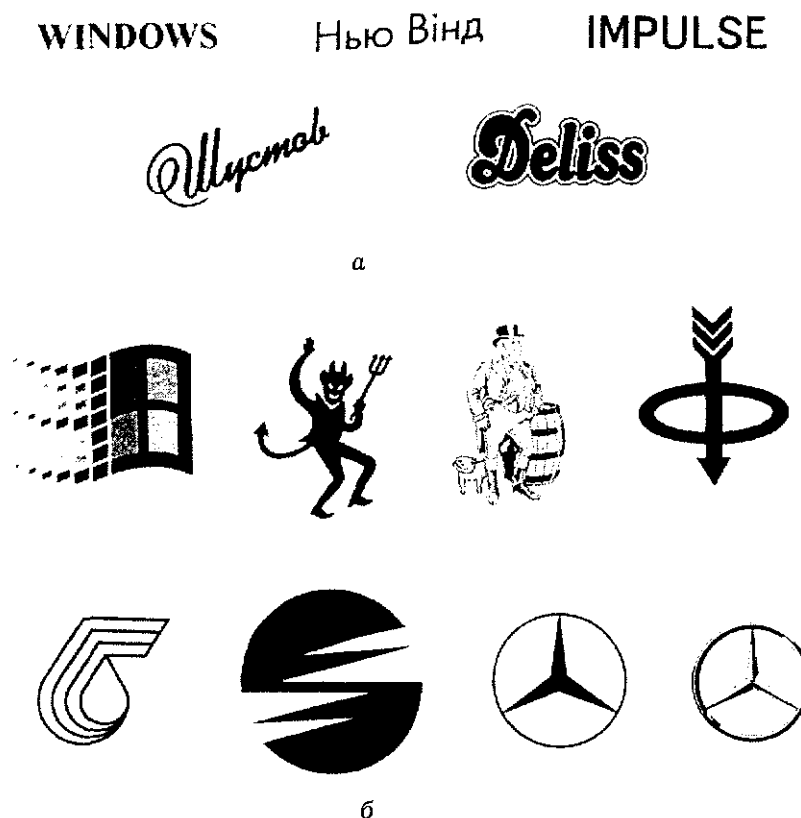

Рис.1 Зразки знаків для товарів і послуг

Порядок одержання охоронного документа на товарний знак подібний з тим, що був описаний для винаходів. Вимоги до складу, оформлення матеріалів і подання заявки визначені «Правилами складання, подання та розгляду заявки на видачу свідоцтва на знак для товарів і послуг" від 22.09.1997р. за № 416/2220. Після встановлення дати подання заявки на знак для товарів і послуг та проведення формальної експертизи проводиться кваліфікаційна експертиза заявки на відповідність заявленого позначення умовам надання правової охорони.

Для запобігання присвоєння товарного знака іншими особами поряд з товарним знаком використовують попереджувальне маркування: латинську літеру R у колі ® - для зареєстрованих товарних знаків і літери ТМ - для знаків, що очікують реєстрації. Право власності на знак для товарів і послуг в Україні засвідчується свідоцтвом, термін дії якого становить 10 років з можливістю періодичного поновлення реєстрації кожні 10 років.

Промисловий зразок - це результат творчої діяльності людини в галузі художнього конструювання. Необхідність досягнення привабливості товару примушує виробників вкладати в дизайн виробів чималі кошти, що спонукає їх захищати результати творчої праці дизайнерів за шляхом оформлення прав на промислові зразки.

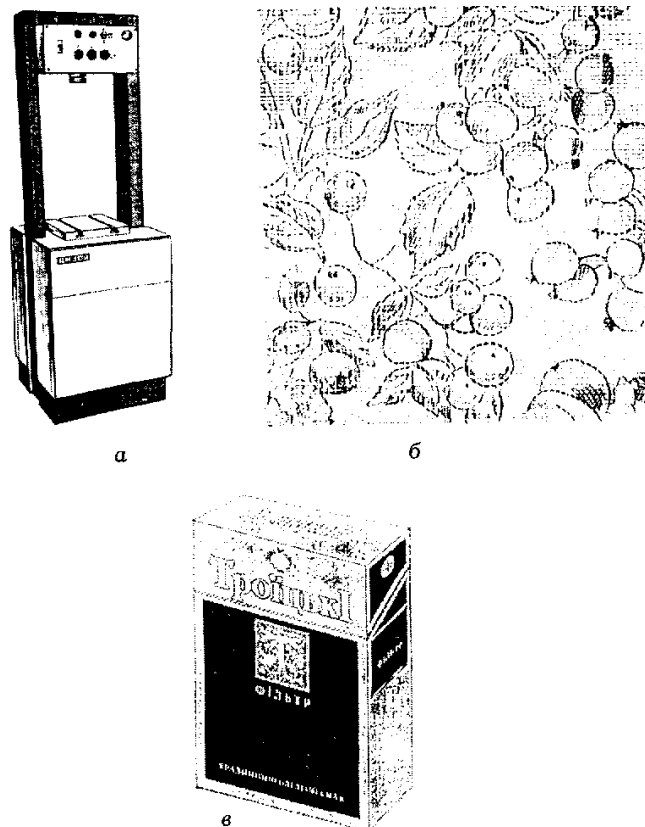

Рис.2. Види промислових зразків а-об'ємний; б-площинний; в-комбінований

Об'єктом промислового зразка може бути форма, малюнок чи розфарбування та їх поєднання, які визначають зовнішній вигляд

промислового виробу. Промисловими зразками можуть бути: окремий виріб, його частина, варіанти виробу або комплекти виробів.

Право власності на промисловий зразок засвідчується патентом, термін дії в Україні якого становить 10 років з можливістю продовження дії патенту за клопотанням заявника, але не більше як на 5 років. Документи, потрібні для видачі патенту на промисловий зразок мають містити: заяву про видачу патенту; комплект фотокарток із зображенням виробу; опис промислового зразка; креслення, схему. Використанням промислового зразка визнають виготовлення, пропонування для продажу, введення в господарський обіг або зберігання в зазначених цілях виробу, виготовленого із застосуванням запатентованого промислового зразка.

Тема 2.2. Охорона права на комерційну таємницю та ноу-хау

Відповідно до міжнародного законодавства, підприємство, яке бажає монопольно використовувати деякий спосіб виробництва або технічне рішення, може вибрати один з двох методів захисту - патент або комерційну таємницю. Під комерційною таємницею розуміють відомості, пов'язані з виробництвом, технологічною інформацією, управлінням, фінансами та іншою діяльністю підприємства, які не становлять державної таємниці й розкриття яких може завдати шкоди його інтересам.

Комерційною таємницею, яка за умови дотримання вимог до її збереження діє протягом необмеженого часу, можуть бути охороноспроможні рішення, одержання патентних прав на які визнається недоцільним. Методи захисту патенту і комерційної таємниці принципово відрізняються: патентування підрозуміває розкриття відомостей і подальший захист з боку закону. В описі заявочних матеріалів на винахід сутність того чи іншого об'єкта розкривається не повністю (комерційна таємниця), що не дає можливості використати цей об'єкт з повною ефективністю. Це певний набір інформаційних підходів, що включають формули, методи, схеми і набори інструментів, необхідних для успішного ведення справи в якій-небудь області. Відомості нікому не розкриваються, але у разі розголошення або

незалежного відкриття іншою особою заборонити використання такого способу (технічного рішення) вже неможливо.

Ноу-хау - це будь-яка інформація про інновації, що має дійсну або потенційну комерційну цінність через її невідомість та недоступність третім особам, до якої не існує вільного доступу на законних підставах і відносно якої власник інформації вживає заходів щодо її конфіденційності. Пряма правова охорона комерційної таємниці відсутня. Зазвичай використовується комплексний захист інновацій: автори отримують патент, і до нього прикладають пакет ноу-хау, який страхує авторів від несанкціонованого застосування інновації в країнах, де не здійснюється патентний захист.

"Ноу-хау" може бути оформлене на прилад або технологію як "Представлення "ноу-хау..." (офіційна назва) на торги" в обсязі 1-2 стор. друкованого тексту. Кожне речення нумерують. З тексту стороння людина, яка читає опис, повинна зрозуміти доцільність придбання "ноу-хау", але не в змозі його реалізувати без придбання додаткової конфіденційної інформації. Реєстрацію опису проводять в нотаріальній конторі. Держреєстрація фіксує факт подання документа, володаря "ноу-хау" і дозволяє йому розпоряджатися ним на власний розсуд.

Ноу-хау передають в матеріальній формі: у вигляді документів, фотокарток, формул, фільмів) та в нематеріальній формі (у вигляді пояснення, рекомендацій).

Змістовий модуль 3.

Тема 3.1 Міжнародна патентна класифікація

Основним джерелом при пошуку інноваційних рішень є патентна інформація. Опубліковано більше 30 млн патентних документів, більше 11 млн свідоцтв на товарні знаки, більше 5 млн. патентів на промислові зразки.

Потрібні системи, які ідентифікували б патентні документи і дозволили б швидко в автоматичному режимі знайти потрібну інформацію. Міжнародна співпраця патентних відомств багатьох держав сприяла створенню міжнародної патентної класифікації (МПК), що базується на Страсбурзькій

угоді 1971 р. МПК є засобом для однакової в міжнародному масштабі класифікації патентних документів і інструментом, що полегшує пошук патентних документів. МПК охоплює всі області знань, об'єкти яких можуть підлягати захисту охоронними документами. Основними її складовими є: розділ, клас, підклас, група, підгрупа.

Міжнародна патентна класифікація поділяє об'єкти патентного захисту на вісім розділів, кожен з яких позначено великою літерою латинського алфавіту від А до Н. Розділи мають наступні умовні назви: А – Задоволення життєвих потреб людини; В – Різні технологічні процеси; Транспортування; С – Хімія; Металургія; D – Текстиль; Папір; Е – Будівництво; Гірнична справа; F – Механіка; Освітлення; Опалення; Двигуни і насоси; Зброя; Боєприпаси; Підривні роботи; G – Фізика; Н – Електрика.

Для кожного розділу є перелік класів і підкласів. Кожний з розділів містить для розширення до 99 класів. Індекс кожного класу складається з індексу розділу та двозначного числа, наприклад В 01. Заголовок класу відображає зміст класу, наприклад: **В 01 Способи й пристрої загального призначення для виконання різних фізичних і хімічних процесів.**

Кожний клас містить один або більше підкласів. Індекс підкласу складають з індексу класу й великої літери латинського алфавіту, наприклад, В 01 F. Заголовок підкласу з максимальною точністю визначає зміст підкласу, наприклад: **В 01 F Змішування, розчинення, емульгування, диспергування.**

Кожний підклас складають з окремих рубрик, які називають «дробовими рубриками». Дробові рубрики поділяють на основні групи та підгрупи.

Індекс дробової рубрики складають з індексу підкласу, за яким розміщено два числа, відокремлені одне від одного наискісною рисою. Індекс основної групи складають з індексу підкласу, за яким розміщено одно-, дво- або тризначне число, наискісна риска та два нулі, наприклад В 01 F 9/00. Текст основної групи визначає галузь техніки, яку вважають доцільною для проведення пошуку, наприклад: **В 01 F 9/00 Змішувачі з обертовими**

резервуарами. Текст підгрупи слід розглядати в межах змісту розміщеної вище рубрики, якій підпорядковано цю групу, наприклад: текст підгрупи В 01 F 9/10 треба розуміти так: «**Змішувачі з резервуарами, які обертаються навкруги вертикальної осі**». Повний класифікаційний індекс складають з комбінації символів, які використовують для позначення розділу, класу, підкласу та основної групи або підгрупи (рис. 3).

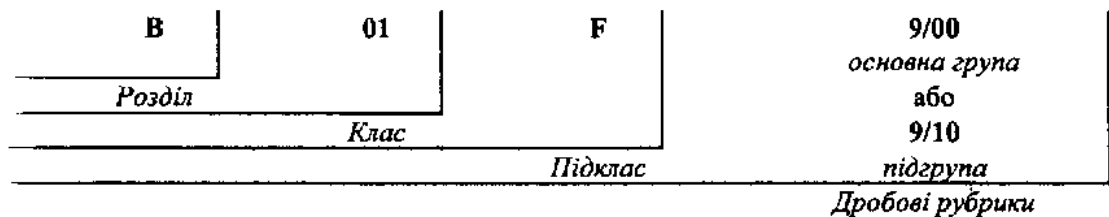

Рис.3. Приклад повного класифікаційного індексу згідно з МПК

Класифікування технічної суті виконують у наступній послідовності: вибрати відповідний розділ, потім клас, підклас, основну групу або в її межах відповідну підгрупу, обсяг якої буде достатнім, щоб охопити всі найважливіші особливості технічної суті об'єкта.

Тема 3.2 Пошук патентної інформації

Пошук патентної інформації – це процес добору, відповідно до запиту, документів або відомостей за однією або декількома ознаками з масиву патентних документів. Технічна інформація, яка міститься в патентних документах, дозволяє уникнути зайвих витрат на дублювання досліджень, виявити та оцінити технологію для ліцензування, знайти альтернативні технології та готові рішення технологічних проблем, уникнути можливих проблем з порушенням прав власників охоронних документів на об'єкти промислової власності.

Існують такі види патентних пошуків: тематичний, іменний, нумераційний.

Під час тематичного пошуку виявляють аналоги. Іменний пошук застосовують для контролю діяльності фірм та заявників. За допомогою аналізу результатів цього виду пошуку можна зробити висновок про

пріоритетні напрями роботи провідних фірм у певній галузі техніки. Для його проведення використовують алфавітно-іменні покажчики.

Нумераційний пошук виконують для встановлення тематичної належності документа, його зв'язку з іншими документами, а також правового статусу. Нумераційні пошукові системи найчастіше містять такі елементи: номер документа (патенту, заявки тощо), індекс МПК та ін.

Тема 3.3 Джерела патентної інформації

Розрізняють первинні та вторинні джерела патентної інформації.

До первинних джерел патентної інформації належать патентні документи в тому вигляді, у якому їх публікують відомства промислової власності (описи до патентів на винаходи).

Вторинні джерела патентної інформації містять бібліографічні дані про патентні документи та інформацію про їх зміст. До вторинних джерел патентної інформації належать документи, які є результатом перероблення первинних джерел (реферати або анотації описів винаходів). Найоперативніше джерело інформації про винаходи - офіційні бюлетені, які видають патентні відомства різних держав. Інформацію про винаходи в них публікують значно раніше публікації повних описів винаходів. В Україні це бюлетень "Промислова власність", який видається один раз на місяць у двох книгах. Книга 1 "Винаходи, корисні моделі, топографії інтегральних мікросхем", Книга 2 "Промислові зразки, знаки для товарів і послуг, кваліфіковані зазначення походження товарів". Патентні відомства видають також річні, піврічні та квартальні покажчики:

- 1) нумераційні, які містять номери публікації різних видів патентних документів, розміщені в порядку їх зростання;
- 2) систематичні; які містять номери публікації різних видів патентних документів, розміщені в порядку наданих їм індексів класифікації МПК;
- 3) іменні, які містять номери публікації різних видів патентних документів, розміщені за алфавітом імен винахідників, заявників або патентовласників.

Джерело патентної інформації містить два види інформації: бібліографічну й технічну.

Структурно опис до патенту на винахід включає бібліографічну частину, що міститься на його першій сторінці, власне опис, формулу та графічні матеріали. Бібліографічні дані, використовувані у патентних документах, ідентифікують за допомогою «кодів ІНІД», які визначають згідно зі стандартом BOIB ST.9 «Рекомендації, що стосуються бібліографічних даних патентних документів і свідоцтв додаткової охорони». Кожному елементу бібліографічних даних привласнюється цифровий код ІНІД (міжнародні цифрові коди для ідентифікації даних). Бібліографічні дані, які подаються на першій сторінці опису, включають (за наявності) наступні відомості:

(11) - номер патенту;

(12) – словесне зазначення звичайною мовою виду документа;

(13) - код виду документа; літера С — це документи, які належать до наданих прав промислової власності (наприклад, патенти України) зі строком дії 20 років; літера U - це документи, які містять текст первісно поданої заявки на корисну модель.

(19) - код держави публікації. Згідно зі стандартом BOIB ST.3 Україна має код UA, Російська Федерація - RU, США - US, Велика Британія - GB; цей стандарт визначає також коди міжнародних організацій, наприклад, BOIB-WO, Європейського патентного відомства - EP.

(21) – реєстраційний номер заявки;

(22) - дату подання заявки;

(24) - дату, з якої набирають чинності права, що впливають з патенту;

(31) - номер попередньої заявки відповідно до Паризької конвенції;

(32) - дату подання попередньої заявки відповідно до Паризької конвенції;

(33) - код держави-учасниці Паризької конвенції, до якої подано заявку;

(41) - дату публікації відомостей про заявку;

(46) - дату публікації відомостей про видачу патенту;

(51) - індекс МПК;

(54) - назву винаходу;

(56) - перелік документів, взятих до уваги експертизою;

(57) - формулу винаходу;

(86) - номер та дату, подання міжнародної" заявки, поданої відповідно до договору РСТ;

(72) – імя винахідника (винахідників), код держави;

(73) – імя власника (власників), код держави.

З 2005р. в Україні запроваджена нова система номерів заявок на об'єкти права промислової власності - нумерацію у рамках щорічних серій у вигляді десятизначної послідовності, яка складається з таких елементів:

- малої латинської літери для позначення типу ОПВ;

- чотирьох цифр для позначення року подання заявки;

- п'ятьох цифр, які позначають порядковий номер заявки у році її подання (з нулями перед значущими цифрами, якщо кількість таких цифр менша п'яти).

У друкованих документах позначення року відокремлюється пробілом від позначення типу ОПВ та від порядкового номера заявки.

Установлено такі позначення типу ОПВ:

- а - для заявки на винахід;

- и - для заявки на корисну модель;

- s - для заявки на промисловий зразок;

- m - для заявки на знак для товарів і послуг.

Наприклад: номер заявки - а 2005 00182 означає, що це винахід, рік подання заявки -2005, 00182 - порядковий номер з початку року.

Тема 3.4 Види робіт під час проведення патентних досліджень

Патентні дослідження — системний науковий аналіз властивостей об'єкта господарської діяльності (ОГД) протягом його життєвого циклу, які впливають з правової охорони об'єктів промислової власності. Життєвий цикл ОГД включає стадії дослідження і проектування, виготовлення, споживання або експлуатації, утилізації об'єкта. Специфічність завдань на різних стадіях життєвого циклу ОГД визначають зміст і об'єм патентних досліджень, використовувані джерела інформації, прийоми її обробки, проведення аналізу і синтезу.

Патентні дослідження - дослідження технічного рівня і тенденцій розвитку ОГД, їх патентоспроможності і патентної чистоти. Патентні дослідження включають пошук, відбір і систематизацію джерел науково-технічної і патентної документації, наступний аналіз яких дозволяє прийняти правильне рішення на різних етапах створення ОГД.

Результатом патентних досліджень є звіт про патентні дослідження.

Порядок проведення патентних досліджень регламентується наступними стандартами.

ДСТУ 3575-97 «Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення». Цей стандарт установлює основні положення, порядок проведення та форму звіту про патентні дослідження. Стандарт застосовується на етапах створення і використання ОГД. У стандарті знайшли відображення правові відносини на всіх етапах життєвого циклу ОГД, здійснена гармонізація термінів та визначень з тими, що використовуються у чинному законодавстві України. При виконанні патентних досліджень згідно ДСТУ 3575-97 «Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення» додатками до стандарту передбачено заповнення наступних форм, які приводяться як додатки до стандарту.

ДОДАТОК А
(обов'язковий)

Форма завдання на проведення патентних досліджень

ЗАТВЕРДЖУЮ

Посада, особистий підпис
керівника суб'єкта
господарської діяльності,
розшифрування підпису

Дата

ЗАВДАННЯ №

на проведення патентних досліджень

(найменування, шифр теми)

Етап

Мета патентних досліджень:

Таблиця А.1 Види робіт під час проведення патентних досліджень та виконавці:

Види робіт	Підрозділи-виконавці	Відповідальні виконавці (П. І. П.)	Строки виконання робіт	Звітний документ
1	2	3	4	5

Керівник підрозділу-виконавця робіт

Особистий підпис,
розшифрування підпису

Дата

Керівник патентного підрозділу
(патентознавець)Особистий підпис,
розшифрування підпису

Дата

ДОДАТОК Б

(обов'язковий)

Форма регламенту пошуку

РЕГЛАМЕНТ ПОШУКУ №

Найменування теми _____ шифр теми _____

Етап _____

Номер, дата завдання на проведення патентних досліджень _____

Обґрунтування регламенту пошуку _____

Початок пошуку _____ Закінчення пошуку _____

Таблиця Б. 1

Предмет пошуку (ОГД, його складові частини)	Мета пошуку інформації	Держава пошуку	Класифікаційні індекси: МПК, НПК, МКПЗ, МКТП, УДК	Ретроспек- тивність пошуку	Джерела інформації
1	2	3	4	5	6

Керівник підрозділу-виконавця робіт

Особистий підпис,
розшифрування підпису

Дата

Керівник патентного підрозділу
(патентознавець)Особистий підпис, роз-
шифрування підпису

Дата

ДОДАТОК В

(обов'язковий)

Форма довідки про пошук

ДОВІДКА ПРО ПОШУК №

Завдання на проведення патентних досліджень _____
(номер, дата)

Етап _____

Номер, дата регламенту пошуку _____

Початок пошуку _____ Закінчення пошуку _____

Таблиця В.1 Джерела інформації, використані під час проведення пошуку

Предмет пошуку (ОГД, його складові частини)	Держава пошуку	Класифікаційні індекси	Інформаційна база, використана під час пошуку	Бібліографічні дані першого та останнього за хронологією джерела інформації	
				Патентна інформація	Інша науково-технічна інформація
1	2	3	4	5	6

В. 2 Висновки про виконання регламенту пошуку

Керівник підрозділу-виконавця робіт

Особистий підпис,
розшифрування підпису

Дата

Керівник патентного підрозділу
(патентознавець)Особистий підпис,
розшифрування підпису

Дата

ДОДАТОК Г

(обов'язковий)

Форми розділів основної частини звіту про патентні дослідження

Г. 1 Визначення патентоспроможності ОГД (новизни, винахідницького рівня та промислової придатності)

Форма Г. 1. 1 Патентна документація, відібрана для подальшого аналізу

ОГД, його складові частини	Документи на об'єкти промислової власності	
	бібліографічні дані	відомості щодо їхньої дії
1	2	3

Форма Г. 1. 2 Інша науково-технічна документація, відібрана для подальшого аналізу

ОГД, його складові частини	Джерела інформації	Бібліографічні дані
1	2	3

Форма Г. 1. 3 Документація, що відома з джерел посилання, але не виявлена в процесі пошуку

Бібліографічні дані щодо	
джерела посилання	документа, на який посилаються
1	2

Форма Г. 1.4 Техніко-економічні показники ОГД та об'єктів аналогічного призначення

Найменування та одиниці виміру	Техніко-економічні показники					
	об'єкта за стандартом або технічними умовами	об'єкта-аналога (держава, фірма, організація, модель, рік освоєння) ^{*)}			ОГД	перспективного зразка
1	2	3	4	5	6	7

^{*)} Кількість граф визначається кількістю об'єктів-аналогів

Форма Г. 1. 5 Аналіз новизни, винахідницького рівня та промислової придатності ОГД

ОГД, його складові частини		Прототип		Очікуваний результат	Можливості використання у промисловості або іншій сфері діяльності	Номер поданої заявки, дата подачі заявки
назва	сукупність ознак	бібліо-графічні дані	сукупність ознак			
1	2	3	4	5	6	7

Г. 2 Визначення ситуації щодо використання прав на об'єкти промислової власності**Форма Г. 2. 1** Динаміка патентування

ОГД, його складові частини	Держава заявника	Документи на об'єкти промислової власності за роками подання (за винятком документів-аналогів) ^{*)}					Всього
1	2	3	4	5	6	7	8

^{*)} Кількість граф визначається ретроспективною пошуку

Форма Г. 2. 2 Взаємне патентування щодо ОГД, його складових частин

Держава заявника	Держава патентування ^{*)}					Кількість документів на об'єкти промислової власності		
						національних	одержаних в інших державах	всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Всього документів, виданих іноземним заявникам ^{**)}								

^{*)} Кількість граф визначається кількістю держав патентування

^{**)} Не враховується кількість документів, виданих національним заявникам

Форма Г. 2. 3 Документи-аналоги

Заявник, власник охоронного документа	Номер пріоритетної заявки	Дата пріоритету	Назва об'єкта промислової власності	Держава видачі, номер та дата публікації документа *)				
1	2	3	4	5	6	7	8	9

*) Кількість граф визначається кількістю держав видачі документів

Форма Г. 2. 4 Аналіз можливості застосування в ОГД відомих об'єктів промислової власності

ОГД, його складові частини	Документи на об'єкти промислової власності (бібліографічні дані)	Суть об'єкта промислової власності	Очікуваний результат від застосування
1	2	3	4

Форма Г. 2. 5 Ліцензійна діяльність фірм, організацій щодо ОГД, його складових частин

Ліцензіар	Ліцензіат	Об'єкт ліцензії	Рік укладання ліцензійного договору	Умови ліцензійного договору (обсяг прав, що їх передають за договором; строк дії; територія тощо)
1	2	3	4	5

Г. 3 Виявлення порушення прав власників чинних охоронних документів та заявників на об'єкти промислової власності

Форма Г. 3. 1 Документи або інші джерела інформації (патентний формуляр, звіт про патентні дослідження), що стосуються ОГД

ОГД, його складові частини (в тому числі комплектувальні вироби)	Позначення (креслень, ДСТУ, ТУ, тощо)	Держава, стосовно якої проводиться перевірка щодо порушення прав	Виявлені документи та інші джерела інформації щодо ОГД, його складових частин (бібліографічні дані)	Підлягає / не підлягає перевірці щодо порушення прав	Чинні охоронні документи (в тому числі документи-аналоги)
1	2	3	4	5	6

Форма Г. 3. 2 Порівняльний аналіз об'єктів промислової власності та ОГД

ОГД, його складові частини (позначення креслень, ТУ, ДСТУ тощо)	Держава, вид, номер документа	Ознаки, що їх порівнюють		Висновки		
		об'єкта промислової власності	ОГД, його складових частин	за кожною ознакою	за пунктом формули	в цілому за документом
1	2	3	4	5	6	7

Форма Г. 3. 3 Висновки щодо порушення прав власників чинних охоронних документів та заявників на об'єкти промислової власності

Держава перевірки	Порушені («так») / не порушені («ні») права із зазначенням останнього за хронологією джерела інформації	Чинні охоронні документи, права власників яких порушені		Примітка
		вид, номер, власник, початок строку дії	документи-аналоги	
1	2	3	4	5

Під час проведення патентних досліджень виконують наступні види робіт:

- визначення патентоспроможності ОГД;
- визначення ситуації щодо використання прав на об'єкти промислової власності;
- виявлення порушення прав власників чинних охоронних документів та заявників на об'єкти промислової власності.

Згідно з ДСТУ 3575-97 звіт про патентні дослідження вміщує такі структурні елементи:

- 1) титульний лист;
- 2) загальні відомості про об'єкт;
- 3) список виконавців;
- 4) зміст (перелік документів);
- 5) основну частину. Основна частина звіту - це викладення відомостей про об'єкт дослідження, які є необхідними й достатніми для розкриття сутності даної роботи та її результатів;
- 6) додатки.

ДОДАТОК Д
(обов'язковий)

Форма титульного листа звіту про патентні дослідження

Найменування суб'єкта господарської діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Посада, особистий підпис,
розшифрування підпису

Дата

ЗВІТ про патентні дослідження

Дата _____ № _____

(найменування, шифр теми)

Етап _____

Керівник
підрозділу-виконавця

(підпис)
(дата)

(розшифрування підпису)

ДСТУ 3574-97 «Патентний формуляр. Основні положення. Порядок складання та оформлення.» Цей стандарт установлює порядок складання та оформлення патентного формуляра — офіційного інформаційного документа, який засвідчує стан ОГД як товару щодо порушення прав власників чинних охоронних документів та заявників на об'єкти промислової власності.

Форми патентного формуляра заповнюються за даними виконання робіт згідно ДСТУ 3575-97 «Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення» на підставі наведеної нижче таблиці відповідності.

Патентний формуляр		Звіт про патентні дослідження згідно з ДСТУ 3575	
Форма	Графа	Форма	Графа
Б.2	1	Г.3.3	1
	2	Г.3.3	2,3,4
	3	Г.3.3	2,3,4
	4	Г.3.3	2,3,4
	5	Г.3.3	2,3,4
Б.3	1	Г.3.2	1
	2	Г.3.3	1,3
	3	Г.3.3	3
Б.4	1	Г.3.2	1
	2	Г.2.4	2
	3	Г.1.1.5	7
		Г.2.4	2

Вимоги стандартів є обов'язковими для суб'єктів господарської діяльності, що діють на території України, діяльність яких повністю або частково фінансується з державного бюджету. Для інших суб'єктів господарської діяльності вимоги стандарту мають рекомендаційний характер.

ДОДАТОК Б
(обов'язковий)

Форми розділів патентного формуляра

Форма Б.1 Загальні відомості

Призначення та галузь використання об'єкта господарської діяльності	
Дата закінчення розробки	
Дата освоєння об'єкта господарської діяльності у виробництві	
Перелік провідних держав щодо об'єкта господарської діяльності	

Форма Б.2 Результати перевірки порушення прав власників чинних охоронних документів на об'єкти промислової власності

Держава перевірки	Результати перевірки				Зміни та доповнення до звіту про патентні дослідження (номер, дата, виконавець)
	Порушені («так») / не порушені («ні») права із зазначенням останнього за хронологією джерела інформації				
	Винахід	Корисна модель	Промисловий зразок	Знак для товарів і послуг	
1	2	3	4	5	6

Форма Б.3 Відомості про чинні охоронні документи, під дію яких підпадає об'єкт господарської діяльності, та опубліковані заявки на об'єкти промислової власності

Найменування та позначення об'єкта господарської діяльності, його складових частин	Держава, вид, номер, початок строку дії документа	Власник патенту, свідоцтва або заявник	Значимість складової частини у відсотках від вартості об'єкта господарської діяльності	Зміни та доповнення до звіту про патентні дослідження (номер, дата, виконавець)
1	2	3	4	5

Форма Б.4 Правова охорона об'єкта господарської діяльності

Найменування та позначення об'єкта господарської діяльності, його складових частин	Назва об'єкта промислової власності	Стан правової охорони об'єкта промислової власності (держава, вид, номер, початок строку дії документа; власник або заявник)	Зміни та доповнення до звіту про патентні дослідження (номер, дата, виконавець)
1	2	3	4

ДОДАТОК А
(обов'язковий)

Форма титульного листа патентного формуляра

Найменування суб'єкта господарської діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Посада, особистий підпис, розшифрування підпису

Дата

ПАТЕНТНИЙ ФОРМУЛЯР

на

найменування та позначення об'єкта господарської діяльності

на _____ аркушах

Складений на основі звіту (звітів) про патентні дослідження

від _____ № _____
Дата

Керівник підрозділу-виконавця _____ розшифрування підпису
Особистий підпис,

Дата

Патентні дослідження проводяться у наступному порядку.

1.Розробка регламенту пошуку інформації на проведення патентних досліджень щодо ОГД, його складових частин:

- визначення предмета пошуку, виходячи з конкретних завдань патентних досліджень, категорії об'єкта (продукт і пристрій, речовина або спосіб), а також з того, які саме його елементи, параметри, властивості та інші характеристики досліджуватимуть. Конкретизація предмета пошуку зводиться до наближення його формулювання до найменувань рубрик МПК.

- зазначення мети пошуку інформації (одержання вихідних даних для забезпечення високого технічного рівня та конкурентоспроможності ОГД; використання сучасних науково-технічних досягнень і виключення не виправданого дублювання досліджень та розробок; дослідження технічного рівня ОГД, виявлення тенденцій його розвитку; визначення відповідності ОГД умовам патентоспроможності; обґрунтування конкретних вимог до вдосконалення існуючої та створення нової продукції й технології; аналіз конкурентоспроможності ОГД);

- визначення держав пошуку інформації. Вибір країн пошуку залежить від цілей проведення патентного дослідження, а саме: розвитку досліджуваної галузі техніки в цій країні, можливої реалізації в країні експортної продукції, продажу ліцензій і передбачуваного патентування, можливого будівництва об'єктів, конкуренції з фірмами, участі у виставках. Пошук проводять щонайменше за такими державами, як Україна, Росія, СРСР, США, Франція, Велика Британія, Німеччина, Японія, Швейцарія, а також за державами, у яких найбільш розвинута досліджувана галузь техніки;

- визначення класифікаційних індексів. В МПК наявні декілька підрозділів, у яких можна виявити аналоги об'єкта (наприклад, фільтри взагалі класифікують у класі В 01, а фільтри спеціального призначення або їх комбінації з іншими пристроями класифікують у галузевих рубриках, наприклад, А 01 J 11/06, А 47 J 31/06, D 01 D 1/10). Якщо, наприклад, об'єктом є клапан, який застосовують у двигунах внутрішнього згоряння, то пошук слід вести не тільки в рубриках, які стосуються клапанів безпосередньо, а й у рубриках, які стосуються двигунів;

- визначення ретроспективності пошуку. Глибина пошуку залежить від завдань патентного дослідження. При визначенні тенденцій і прогнозуванні глибина пошуку повинна відповідати періодам змінюваності поколінь техніки і має бути не менше періоду попередження інформації. Патентна інформація має період попередження 10-15 років, який у свою чергу залежить від галузі, наприклад в електронній промисловості він істотно нижчий, ніж в

текстильній. При визначенні новизни глибина пошуку не менше 50 років, для нових галузей - починаючи з часу появи перших патентних публікацій. При проведенні експертизи ОТ на патентну чистоту глибина пошуку дорівнює терміну дії охоронних документів у відповідній країні.

-вибір джерел інформації. Визначаючи патентоспроможність об'єкта, використовують патентні матеріали, науково-технічну інформацію та офіційні нормативно-методичні матеріали. Визначаючи ситуацію щодо використання прав на об'єкти промислової власності, використовують джерела патентної інформації та офіційні нормативно-методичні матеріали. Під час патентних досліджень з метою визначення рівня й тенденцій розвитку певного об'єкта техніки використовують реферативну інформацію, описи винаходів, стандарти, технічні умови, проспекти, каталоги, фірмові довідники.

2.Пошук, обробка інформації та оформлення довідки про пошук.

3.Систематизація та аналіз інформації. Аналіз документації, відібраної в результаті пошуку, починають з її систематизації за державами та фірмами, за національними й іноземними заявниками, а охоронні документи національних заявників - за роками подачі заявок. Для визначення рівня й тенденцій розвитку техніки відібрані патентні документи та джерела науково-технічної інформації систематизують згідно з технічними рішеннями, спрямованими на одержання одного й того самого технічного результату, і за роками їх створення.

4.Оформлення звіту про патентні дослідження (ДСТУ 3575-97).

Аналіз патентної чистоти.

Патентна чистота - це юридична властивість об'єкту, що полягає в тому, що він може бути вільно використаний в цій країні без небезпеки порушення діючих на її території патентів. Об'єкти не повинні порушувати зареєстровані товарні знаки, фірмові найменування і вказівки про походження товарів.

Патентна чистота визначається тільки відносно конкретних країн і тільки на певну дату. Об'єкт, що має патентну чистоту відносно низки країн, де він

підпадає під діючі там патенти, може в той же час мати патентну чистоту відносно усіх інших країн, де таких патентів немає.

При проведенні експертизи на патентну чистоту забезпечують поєднання правової (юридичної), технічної і економічної сторін. Правова сторона експертизи полягає в обліку усіх юридичних питань, що мають відношення до даного випадку і їх оцінки в ситуації, що склалася при визначенні об'єму прав з патенту, можливості його порушення. Технічна сторона полягає в правильній оцінці технічної суті винаходу по патенту в зіставленні з об'єктом, що перевіряється, у визначенні істотності ознак і їх значення для запатентованого винаходу, у визначенні шляхів можливого обходу патенту. Економічна сторона полягає в оцінці об'єму можливих претензій патентовласника про відшкодування збитку при порушенні його патенту.

Експертиза на новизну

Перевіряється тільки конкретне технічне рішення (передбачуваний винахід). Мета експертизи - виявити відмінності технічного рішення, що перевіряється, від прототипу, незважаючи на наявні загальні ознаки. Експертиза ведеться безвідносно до країн. Експертиза може бути закінчена, як тільки знайдено хоч би одне джерело що порочить новизну заявленого винаходу.

Аналіз патентно-ліцензійної ситуації

При оцінці патентно-ліцензійної ситуації виявляють фірми-патентовласники з вказівкою наявних охоронних документів, проводять аналіз їх ліцензійної діяльності, визначають динаміку патентування. При дослідженні динаміки патентування визначають, на які роки доводиться найбільш інтенсивна винахідницька діяльність по цьому виду техніки в кожній з країн досліджень. Правова охорона досліджуваного об'єкту на території тієї або іншої країни свідчить про можливу наявність попиту на нього. Аналіз географічної структури патентування допомагає визначити, які країни є ведучими в розробці і виробництві досліджуваного об'єкту і які володіють найбільш містким ринком.

Технічний рівень

Поняття технічного рівня об'єкту техніки включає зіставлення його показників з показниками відповідної бази порівняння (кращого аналога, узятим за базу порівняння). Знання накопичених у світі технічних рішень дозволяє спрогнозувати показники технічного рівня продукції, що розробляється. Першою операцією є визначення переліку споживчих властивостей об'єкту техніки. Друга операція - збір даних по досягнутих значеннях споживчих властивостей. Він, як правило, проводиться по періодичним журналам, каталогам, довідникам, рекламним публікаціям з глибиною пошуку - не менше 10 років. Третя операція - аналіз зібраних даних.

Аналіз провідних фірм

При аналізі науково-технічної діяльності фірм визначаються тенденції напрямів у яких конкретна фірма веде науково-технічні пошуки вдосконалення продукції, який технічний результат цих пошуків. Дані систематизуються в наступному порядку: для кожної фірми вказується її національна приналежність, вказуються кращі промислово освоєні об'єкти техніки, номери патентів, технічні рішення, які можуть бути використані фірмою. Блок відібраних патентів розподіляється по фірмах в хронологічному порядку пріоритетних дат, виявляються найбільш значущі патенти. В завершення робіт оцінюють перспективність виявлених тенденцій для власних розробок, а також визначають тенденції, які вичерпали себе в технічному розвитку і змінилися новими.

Тенденції розвитку техніки

Основні методи визначення тенденцій базуються на аналізі:

- винахідницькій активності промислово розвинених країн;
- направів технічних пошуків провідних фірм в оновленні продукції, що випускається на ринку;
- змін споживчих властивостей видів техніки.

Тема 3.5 Ліцензування та передавання технологій

Один із засобів розвитку національної економіки держави - передача й придбання передових технологій на комерційній основі. Основні юридичні форми передавання й придбання технологій на комерційній основі:

- передавання права власності на об'єкти інтелектуальної власності;
- ліцензування (надання власником об'єкта інтелектуальної власності іншій фізичній або юридичній особі дозволу на здійснення на території певної держави протягом певного часу дій, на які має права власник об'єкта);
- передавання ноу-хау.

Іншими формами передавання й придбання технологій на комерційній основі є продаж і придбання основних фондів; проекти «під ключ»; спільні підприємства; надання інжинірингових послуг; франчайзинг та ін.

Передавання права власності на об'єкт інтелектуальної власності - зміна власника цього об'єкта. Після цього особа, що передала права на запатентоване технічне рішення, повністю їх втрачає, а сторона, яка стає власником цього рішення, набуває всіх виключних прав, що виникають у зв'язку з видачею охоронного документа на об'єкт інтелектуальної власності. Юридичний документ, який засвідчує факт передавання прав називається «актом передачі прав» і підписується представниками обох сторін.

Найпоширеніша форма передавання технологій це передавання прав у формі купівлі-продажу ліцензій. Під ліцензійним договором розуміють договір, відповідно до якого надається ліцензія - право на використання об'єкта промислової власності. Сторонами ліцензійного договору є ліцензіар (продавець) і ліцензіат (покупець). . На відміну від передавання прав власності, якщо надають ліцензію, власник об'єкта не змінюється. Об'єктом ліцензійного договору є об'єкти промислової власності. Предмет ліцензійного договору – дії сторін, спрямовані на виникнення, зміну та припинення прав та обов'язків сторін договору. Суб'єкти ліцензійного договору – юридичні та фізичні особи, в тому числі іноземці, особи без громадянства.

За юридичною формою ліцензії можуть бути патентними й безпатентними. Патентна ліцензія - це ліцензія на використання об'єкта інтелектуальної власності, захищеного охоронним документом. Безпатентна ліцензія - це ліцензія на використання науково-технічних рішень, що не мають правової охорони (непатентоспроможні рішення або рішення, термін правової охорони яких закінчився, ноу-хау).

За обсягом прав, що передаються згідно з ліцензійним договором, ліцензії поділяють на повні, виключні та невиключні (прості).

Повна ліцензія надає ліцензіату всіх прав на використання об'єкта промислової власності без обмеження території на весь строк його дії. Виключна ліцензія надає ліцензіату право на узгоджених умовах і території протягом обумовленого строку використовувати предмет ліцензії на монопольних засадах. Невиключна ліцензія надає ліцензіату право на узгоджених умовах і території протягом обумовленого строку використовувати предмет ліцензії. При цьому за ліцензіаром зберігається право самому використовувати предмет ліцензії, а також надавати ліцензії іншим особам.

Ліцензійний договір вважається укладеним, якщо сторони дійшли згоди щодо істотних умов. Ліцензійний договір стає дійсним з дати публікації відомостей про видачу ліцензії в офіційному бюлетені “Промислова власність” та внесення їх до державного реєстру України. Дотримання письмової форми договору є необхідною умовою дійсності договору. До істотних умов ліцензійного договору належать:

1. Сторони ліцензійного договору. Фізична особа, яка має необмежену законом чи рішенням суду дієздатність, може діяти особисто або через свого представника, якому надано такі повноваження дорученням. Іноземці та особи, які проживають поза межами України, реалізують свої права через своїх представників – патентних повірених. Якщо власником промислової власності є кілька осіб обов'язкове нотаріальне оформлення доручення, в якому чітко визначаються права уповноваженого. Ліцензійний договір від

імені юридичної особи підписує особа, яка має на це відповідні повноваження. Підпис складається з повного найменування посади особи, яка підписує договір, самого підпису, ініціалів, прізвища, дати. Зазначене скріплюється печаткою.

2. Предмет ліцензійного договору. Тлумачення використовуваних термінів; опис предмета договору; наміри й відповідальності сторін; надані права, зона їх поширення й обмеження; процес передавання предмета договору; обставини й гарантії; вид, сума й валюта платежів; умови обміну удосконаленнями предмета договору під час дії договору; методи вирішення суперечок й захисту від претензій третіх осіб; умови надання субліцензій; наслідки виконання договору; форс-мажорні обставини; процедура набрання чинності договору, термін його дії й умови розірвання договору сторонами; наслідки закінчення терміну дії договору; форма сплати податків; мова договору; юридичні адреси сторін, що уклали договір.

3. Номер патента, дата його видачі.

4. Номер за МПК.

5. Обсяг прав, що передаються.

6. Вид ліцензії.

7. Строк дії ліцензійного договору. Видача ліцензії на використання патента здійснюється в межах терміну його дії.

8. Територія дії ліцензійного договору. Вказуються чіткі межі географічного регіону, на який розповсюджується дія ліцензії. Територія дії може бути меншою за територію дії патента, але не навпаки.

9. Місцезнаходження (місце проживання) сторін.

Для реєстрації ліцензійного договору та внесення таких відомостей до реєстру про надання дозволу (видачу ліцензії) на використання патенту до

Держдепартаменту необхідно подати такі документи:

-заява встановленого зразка – 1 прим.;

-ліцензійний договір або нотаріально засвідчений витяг з ліцензійного договору – 3 прим.;

- документ про сплату збору за внесення відомостей до реєстру – 1 прим.;
- довіреність (коли діє представник власника) – 1 прим.

Якщо однією зі сторін ліцензійного договору є іноземна особа, то в заяві необхідно передати транскрипційні знаки певної мови літерами української абетки імені фізичної особи або повного офіційного найменування юридичної особи, місце проживання з зазначенням даних мовою оригіналу.

Заява та додані до неї документи Департамент приймає до розгляду з моменту публікації відомостей про видачу патента знак в бюлетені “Промислова власність” та вносяться до реєстру ліцензійних договорів протягом двох місяців від дати надходження документів. Потребують обов’язкової реєстрації в Держдепартаменті зміни в ліцензійному договорі:

- сторони ліцензійного договору;
- обсяг прав, які передаються згідно з ліцензійним договором;
- вид ліцензії;
- строк та територія дії ліцензійного договору.

Ліцензійний договір може бути достроково припинений за взаємною згодою сторін та за рішенням суду. Сторони, які мають намір достроково припинити ліцензійний договір, укладають угоду про дострокове припинення ліцензійного договору, і на підставі цього подають до Держдепартаменту підписану обома сторонами заяву про внесення змін до реєстру ліцензійних договорів у зв’язку з достроковим припиненням дії ліцензійного договору. Відомості про внесення змін до ліцензійного договору, визнання його недійсним або дострокове припинення його дії, підлягають обов’язковій реєстрації в бюлетені “Промислова власність”.

Інжиніринг - це виконання різних інженерних робіт, а також надання інженерно-консультаційних послуг на комерційній основі.

Франчайзинг - спосіб ведення бізнесу, за яким одна сторона (правовласник), яка володіє певною технологією, ноу-хау, надає другій стороні (користувачу) право на здійснення певного виду господарської діяльності з використанням знака для товарів і послуг першої сторони.

Договори франчайзингу укладаються найчастіше між крупними фірмами з солідною репутацією й невеликими фірмами або приватними особами, які розпочинають бізнес.

Тема 3.6. Захист прав промислової власності

Власники прав промислової власності повинні мати можливість забезпечити захист своїх прав, щоб запобігти порушенню прав і компенсувати втрати, що виникають унаслідок порушення цих прав.

Суперечки щодо промислової власності поділяються на дві групи. До першої відносяться суперечки про визнання результату діяльності об'єктом інтелектуальної власності. Стосовно до об'єктів промислової власності це суперечки: пов'язані з відмовленням у видачі патенту; по запереченнях третіх осіб проти видачі патенту; про визнання патенту недійсним.

До другої групи відносяться суперечки, що стосуються порушення прав: про заборону дій, що порушують права на патент; про відшкодування шкоди, заподіяної порушником патентних прав; про визнання дій, що не порушують патент; про користування винаходами після закінчення терміну їх дії; про надання примусової ліцензії; про виплату винагороди автору роботодавцем; про компенсацію за використання винаходу державою тощо.

Суперечки першої групи вирішуються в адміністративному чи в адміністративно-судовому порядку. Вони розглядаються в спеціальних органах Держдепартаменту (Апеляційна палата). Рішення цього органу можуть бути оскаржені в судовому порядку.

Суперечки другої групи розглядаються тільки в судовому порядку.

Адміністративний порядок розгляду органом державного управління набагато простіше ніж у цивільному судочинстві. Правовою основою є Кодекс України про адміністративні правопорушення, а також відповідні Закони України. У відповідності до Кодексу України про адміністративне право таке порушення як незаконне використання об'єкта права інтелектуальної власності тягне за собою накладання штрафу від 170 до 3400

грн. з конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання і матеріалів, що призначені для їх виготовлення.

Здійснення дій, обумовлених законодавством України як недобросовісна конкуренція, спричиняє накладення Антимонопольним комітетом України штрафів, а також адміністративну і цивільно-правову відповідальність. До таких дій відносяться: неправомірне використання чужого імені, фірмового найменування, знаків для товарів і послуг; введення в обіг під своїм позначенням товару іншого виробника; відтворення зовнішнього вигляду виробу іншого суб'єкта господарської діяльності і введення його в господарський оборот; підкуп працівника постачальника; неправомірний збір, розголошення і використання комерційної таємниці, а також інші протиправні дії.

Суперечки, пов'язані з порушенням прав промислової власності, підвідомчі судам загальної юрисдикції і вищому господарському суду. Якщо, хоча б однієї зі сторін у суперечці є фізична особа, то зазначена суперечка підвідомча суду загальної юрисдикції. У випадку порушення прав потерпілий подає позов - заяву, звернену до суду, про відправлення правосуддя з метою захисту особистих чи майнових прав. У позовній заяві вказується форма захисту (заборона робити яку-небудь дію, відшкодування збитків тощо), розмір нанесеного збитку, приводяться докази обґрунтованості вимог. Конкретна цивільна справа, як правило, розглядається за місцем перебування відповідача. Застосування цивільно-правових санкцій за порушення прав на ОІВ можливо протягом трьох років з дати, коли власник права довідався чи повинний був довідатися про порушення свого права.

У судовому розгляді про порушення прав промислової власності зважаються два основних питання. Перше зв'язане з встановленням чи не встановленням факту використання ОІВ, що охороняється. Друге - з визначенням розміру збитків, що підлягають стягненню з відповідача на користь позивача.

Власник прав на ОІВ має право вимагати від порушника: визнання прав власника; відновлення положення, що існувало до порушення права; припинення дій, що порушують право чи створюють погрозу його порушенню; відшкодування збитків, включаючи втрачені прибутки.

Якщо одночасно з порушенням майнових прав порушені особисті немайнові права автора, то він може зажадати майнову компенсацію за нанесення йому морального збитку, розмір якого визначається судом. Порушенням прав авторства визнається присвоєння результатів чужої творчої праці і спробі видати ці результати за власну розробку.

Поряд з нормами цивільно-правового захисту прав на ОІВ, чинним законодавством України передбачена також кримінальна відповідальність. Так, присвоєння авторства на чужі об'єкти промислової власності чи розголошення без згоди автора змісту винаходу чи промислового зразка до офіційної публікації про них, визнається карним злочином. Кримінальна відповідальність настає тільки тоді, коли матеріальна шкода у 100 і більше разів перевищила неоподаткований мінімум доходів громадян. Як покарання, передбачається застосування до порушника штрафу в розмірі від 100 до 400 неоподаткованих мінімумів або виправні роботи на термін до двох років.

Якщо порушення прав завдало шкоди у особливо великому розмірі (1000 і більше неоподаткованих мінімумів) або скоюється повторно, передбачається штраф від 200 до 800 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк.

Карним злочином є незаконний збір з метою використання відомостей, що становлять комерційну таємницю (промислове шпигунство), якщо це наносить великий матеріальний збиток суб'єкту підприємницької діяльності. Як міра покарання передбачається штраф у розмірі від 300 до 500 мінімальних розмірів заробітної плати або позбавлення волі на термін до трьох років.

Згідно з Митним кодексом України (ст. 74) товари й інші предмети, виготовлені з порушенням прав інтелектуальної власності, не можуть імпортуватися і експортуватися через митний кордон України.

Угода TRIPS "Захист прав інтелектуальної власності" є однією з найважливіших угод Всесвітньої торгової організації (ВТО), що охоплює питання, пов'язані з охороною прав на ОІВ, які розглядаються як товар. Угода TRIPS передбачає захист прав інтелектуальної власності за допомогою адміністративних процедур, цивільно-правові способи захисту прав, а також карні процедури і штрафи, що можуть бути застосовані до порушників прав.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Цибульов П.М. Основи інтелектуальної власності / Навчальний посібник. - К.: "Інститут інтелектуальної власності і права", 2005. -112с.
2. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика - Наук.-практ, вид.-: у 4-х т, / За заг. ред. О. Д Святоцького-
 - Т.1. Право інтелектуальної власності. - К.: Видавничий дім "ІнЮре", 1999. - 500с.
 - Т.2. Авторське право і суміжні права - К.: Видавничий дім "ІнЮре", 1999.-460с.
 - Т.3. Промислова власність. - К.: Видавничий дім "ІнЮре", 1999.-656с.
 - Т.4. Оцінка інтелектуальної власності. Бухгалтерський облік та оподаткування.- К.: Видавничий дім "ІнЮре", 1999. -384с.
3. Охорона інтелектуальної власності в Україні / С.О.Довгий, В.О.Жаров, В.О.Зайчук та ін. - К.: Форум, 2002. - 319 с.
4. Кожарская И.Ю., Прахов Б.Г. Патентное право. - К.: Інст. інтел. власн, і права, 2003. - 140 с.
5. Тофило А.В, Экспертиза объектов интеллектуальной собственности: заявки на изобретения и полезные модели, -К.: Інст. інтел. власн. і права, 2004. - 176с.
6. Бутнік-Сіверський О.Б. Економіка інтелектуальної власності -К.: Інст. інтел. власн. і права, 2004 - 296 с.

7. Цыбулев П.Н, Оценка интеллектуальной собственности. - К. Инст. інтел. власн. і права, 2003, - 184 с.
8. Цыбулев П.Н. Маркетинг интеллектуальной собственности. -К.: Инст. інтел. власн. і права, 2004. - 188 с.
9. Жаров В.О. Захист права інтелектуальної власності. - К.: Инст.інтел. власн. і права, 2004.- 64 с.
10. Добриніна Г.П, Пархоменко В.Д. Патентна інформація і документація. Патентні дослідження. – К.: Инст. інтел. власн і права, 2004.- 96 с.
11. Дахно І.І. Право інтелектуальної власності. – К.: Либідь, 2002.
12. Патентование и лицензирование. – Х.: ЧПФ «Схид вантаж», 2002.
13. Кузнецов Ю.М. Патентознавство та авторське право. К.: -Кондор, 2005. - 428 с.
14. Кузнецов Ю.М. Дипломне проектування з інтелектуальної власності. –К.: ТОВ «ГНОЗИС», 2007. -364 с.

Законодавство України про інтелектуальну власність

1. Конституція України, від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР;
2. Цивільний кодекс України, від 16.01.2003 р. № 435-IV;
3. Господарський кодекс України, від 16.01.2003 р. № 436-IV;
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984р. №8073-X
5. Кримінальний кодекс України, від 05.04.2001 р. № 2341-III;
6. Митний кодекс України, від 11.07.2002 р. № 92-IV;
7. Цивільний процесуальний кодекс України, від 18 03.2004 р № 1618-IV;
8. Господарський процесуальний кодекс України, від 06.11 1991 р №1798-ХІІ;
9. Декрет Кабінету Міністрів України "Про державне мито" від 21.01.1993 №7-93;
11. Закон України "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" 15.12.1993 №3687-ХІІ;
12. Закон України "Про охорону прав на промислові зразки" від 15.12.1993№3688-ХІІ;

15. Закон України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг", від 15.12.1993 №3689-XII;

Міжнародні договори з інтелектуальної власності

1. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності, від 14.07.1967 р.
2. Паризька конвенція про охорону промислової власності, від 20.03.1883р.
3. Договір про патентну кооперацію, від 19.06.1970 р.
4. Договір про патентне право, від 01.06.2000 р.
5. Женевський акт Гаазької угоди про міжнародну реєстрацію промислових зразків, від 02.07.1999 р.
6. Мадридська Угода про міжнародну реєстрацію знаків, від 14.04.1891 р,
7. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS), від 15.04.1994 р.

УКРАЇНА

(19)UA (11)56978 (13)C2
(51)7 A61H39/06, A61H39/08МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІОПИС
ДО ПАТЕНТУ
НА ВИНАХІДВідається під
відповідальність
власнику патенту**(54) СПОСІБ ЛІКУВАННЯ МІОФАСЦІАЛЬНОГО БОЛЬОВОГО СИНДРОМУ
"АКУПУНКТУРНА МІОРЕЛАКСАЦІЯ"**

(21) 2003043111

(22) 08.04.2003

(24) 15.04.2005

(46) 15.04.2005, Бюл. № 4, 2005 р.

(72) Трофіменко Микола Олександрович

(73) Трофіменко Микола Олександрович

(56) SU 1780751, 15.12.1992

RU 94016931, 10.08.1996

RU 2034530, 10.05.1995

RU 2152198, 10.07.2000

RU 2199357, 27.02.2003

RU 2181995, 10.05.2002

(57) 1. Спосіб лікування міофасціального больового синдрому шляхом подразнювального рефлекторного впливу на зону його локалізації або виникнення, який **відрізняється** тим, що у вищевказаних зонах виявляють м'язи з найбільш вираженим спазмом і вплив здійснюють почерговим зануренням голки в точки найбільшої напруги спазмовано-го м'яза, у кожній з яких проводять серію швидких зворотно-поступальних та/або обертальних переміщень до повного зняття напруги і зникнення болю.

2. Спосіб за п. 1, який **відрізняється** тим, що вплив здійснюють з частотою 120-180 переміщень у хвилину.

3. Спосіб за п.1 або п.2, який **відрізняється** тим, що занурення здійснюють під прямим або гострим, або тупим кутом до поверхні впливу.

4. Спосіб за кожним з пп.1-3, який **відрізняється** тим, що переміщення в точці занурення здійснюють у різні сторони від напрямку занурення.

5. Спосіб за кожним з пп. 1-4, який **відрізняється** тим, що занурення здійснюють на різну глибину.

6. Спосіб за кожним з пп. 1-5, який **відрізняється** тим, що занурення здійснюють з постійною чи змінною частотою.

7. Спосіб за кожним з пп. 1-6, який **відрізняється** тим, що визначення точок занурення здійснюють пальпацією по ступеню напруги спазмованої ділянки м'яза.

8. Спосіб за кожним з пп. 1-7, який **відрізняється** тим, що вплив здійснюють на фоні постійного контролю стану м'яза.

9. Спосіб за кожним з пп. 1-8, який **відрізняється** тим, що одночасно діють пучком голок на точки, що знаходяться на близькій відстані одна від одної.

10. Спосіб за кожним з пп. 1-9, який **відрізняється** тим, що додатково здійснюють мануальну та/або магнітну, та/або лазерну, та/або ультразвукову терапію, та/або електрофорез, та/або грязьові аплікації.

Винахід відноситься до області медицини, а саме до лікування міофасціальних болів і може бути використаний при лікуванні міофасціального больового синдрому.

Дотепер нікому не удалось знайти єдиної закономірності загальної якщо не для усіх, те хоча б для більшості захворювань. Але ж якщо подивитися на всі соматичні захворювання, то можна помітити, що загальним для них є - біль. Причиною болю і провісником, практично всіх захворювань, є м'язовий спазм - будь-то інфаркт, інсульт, або та чи інша колька. М'язовий спазм приводить до здавлювання кровеносних судин, утрудненню кровообігу і, як наслідок, порушенню обмінних процесів і нагромадженню в області спазму недоокислених продуктів, а це приводить до розвитку набряку і ще більше підсилює спазм. Коли ж до цього приєднується інфекція, то розвивається те чи інше запальне захворювання, у залежності від локалізації процесу. Тому усунення міофасціального больового синдрому (МФБС) на ранніх стадіях при будь-яких захворюваннях є лікувально-профілактичним заходом, що припиняє не тільки розвиток хвороби, але і саму хворобу.

У лікуванні міофасціальних больових синдромів використовують широкий перелік впливів: медикаментозні, фізіотерапевтичні, ін'єкційні, мануальні та акупунктурні.

У стадії дисфункційних змін досить ефективним є методи анестезії охолодженням з наступним розтягненням ураженого м'яза, або його розминанням.

Доволі часто при міофасціальних больових синдромах застосовують інфільтрацію локальними анестетиками. Для усунення запальних явищ застосовують ін'єкції кортикостероїдів, проте слід враховувати, що стероїди створюють виражений токсичний вплив на м'язові та нервові волокна.

У лікуванні хворих з МФБС використовують мануальну терапію, у рамках якої застосування постізометричної релаксації м'язів передбачає цілеспрямований вплив на головний патогенний фактор - локальне посилення контрактильних властивостей м'яза, що містить міофасціальні тригерні пункти.

Спеціальні дослідження показали значну ефективність купування міофасціальних тригерних пунктів (МФТП) шляхом механічної їх стимуляції, тобто класичним голковколюванням. У сучасній акупунктурній терапії застосовують різноманітні способи впливу на точки акупунктури, в яких при міофасціальних больових синдромах найбільш часто проводять електропунктуру та лазеропунктуру.

Однак, більшість зазначених вище методик мають короткотермінову дію, так як не передбачають, що МФБС не є суто місцевою м'язовою проблемою, а захворюванням з формуванням патологічної системи.

Відомий спосіб лікування міофасціального больового синдрому, у якому на зону ураженого м'яза впливають холодом (кріотерапія) 3-5 хвилин, після цього проводять мануальну тракцію цього ж м'язу. Додатково на ділянку МФТП впливають гелій - неоновим лазером (= 632,8нм, потужністю 12мВт, тривалістю 30 - 50с). В окремих випадках замість лазерної стимуляції впливають височастотним ультразвуком 3 - 4хв.

Основними недоліками способу є ті, що техніка проведення кріотерапії може бути небезпечною, оскільки нанесення на шкіру холодового агенту і швидке його випаровування може привести до переохолодження м'язу і посилення активності МФТП, крім того, спосіб передбачає вплив тільки на периферичний рівень МФТП патологічної системи, а не систему в цілому. Це зменшує ефективність лікування хворих на МФБС, збільшує строки лікування, а після відносно короткої ремісії, у разі успіху, знову вертається больовий синдром.

Відомий спосіб лікування вертеброгенно-больового синдрому, який полягає в епідуральному введенні розчину натрію гідрокарбонату (А. с. №1780751, МПК5 А61В33/14).

Недоліком способу є те, що при його використанні здійснюється вплив тільки на нервову тканину, що не забезпечує впливу на всі ланки патогенезу захворювання, що робить спосіб малоефективним.

Відомий спосіб лікування захворювань суглобів, який оснований на комплексному впливі на організм хворого рефлекторно-корегуючої терапії, в поєднанні з курсом вправ йоги, з прийманням гарячих ванн, застосуванням горілчане - картопляного компресу, а також фізіотерапії (3-ка РФ №94-16932/14, 10.08.96, Бюл. №22).

Недоліки способу пов'язані з неможливістю використання його в гострому періоді захворювання. Застосування вправ йоги неможливо в хворих, які раніше не займалися цими вправами.

Відомим є спосіб реабілітаційного лікування неврологічних проявів остеохондрозу хребта (Патент РФ №2034530 МПК А61Н 39/04). Спосіб включає комплексний вплив на організм прийомів класичного масажу, точкового масажу знайдених больових точок та больових біологічно-активних точок за гальмовим режимом з подальшим впливом на біологічно-активні точки загальнозміцнювальної дії, розташованих на кінцівках по збуджуючому режиму, виявлення функціональних блоків у суглобах хребта з наступним їх усуванням прийомами мануальної терапії, використання розробленого комплексу впливів лікувальної фізкультури, який виконують при визначеному диханні на фоні кольорово-музичного супроводження.

До недоліків способу слід віднести великі навантаження на м'язово-зв'язкові структури спини, викликані використанням класичного та точкового масажу, мануальної терапії та лікувальної фізкультури.

Відомий спосіб лікування міофасціальних больових синдромів, при якому інактивують тригерні точки введенням у больові тригерні точки 4-10 мл газу, наприклад кисню, до моменту припинення підйому внутрішньотканинного тиску. При цьому кількість процедур складає 5-10 сеансів із проміжком у два дні між сеансами (див. патент РФ №2164141, А61ДО33/00, 2000р.).

Спосіб дозволяє знизити алергійні і побічні реакції, але це досить небезпечна процедура. Так, якщо голку ввести глибоко, наприклад, в області хребта, то повітря може потрапити в плевру, а якщо голку вводити поверхово, та дія обмежується шкірою і підшкірною жировою клітковиною, тому він малоефективний при лікуванні і реабілітації захворювань опорно-рухового апарата.

Відомий спосіб лікування гострих і хронічних міофасціальних болів попереково-крижового відділу хребта, що полягає в тому, що на тригерну точку надавлюють пальцем до відчуття тепла під пальцем і розслаблення м'язового тяжа, після цього вводять у тригерні точки підшкірне в центр зони антиретікулярну цитотоксичну сироватку по А.А. Богомольцю, що відновлює периферичний кровотік (див патент РФ №2152198, А61Н1/00, 2000р.).

Недоліком способу є необхідність використання сироватки, що може виявитися продуктом чужорідного білка і викликати неприйняття організму. За прототип прийнятий спосіб лікування міофасціального болю шляхом рефлексотерапії за методом Шоренбергера, при якому голки вводять в акупунктурні і больові точки на глибину 3 - 10 - 15мм і роблять паузу. Після паузи здійснюють стимуляцію точки, при якій голку підкручують з натисненням, після чого просувають далі на кілька мм. На цьому рівні роблять паузу, знову стимулюють точку прокручуванням з натисненням і просувають глибше у бік кісток і сухожилів і т.д. За даною методикою голку повільно вводять, поетапно просуваючи усередину, і після закінчення процедури швидко витягають (див. В.В. Собецкий, Клиническая рефлексотерапия, Київ, Здоров'я, 1995р., с. 136-137).

Недоліком прототипу є тривалі терміни лікування і часті рецидиви захворювання у виді повернення больового синдрому.

Зазначені недоліки обумовлені, по-перше, вибором точок впливу, тому що біологічно активні і больові точки не завжди збігаються з центрами зон ущільнення м'язів (зон міогелозу), тобто точками найбільшої напруги спазмованих м'язів, а значить їхнє стимулювання не може привести до швидкого зняття напруги, а по-друге, прийомом пунктування, який є недостатньо вираженим подразнюючим фактором, тому і реакція

організму на нього уповільнена, що збільшує час зняття м'язового спазму, а значить і міофасциального больового синдрому.

В основу винаходу покладена задача створити такий спосіб лікування міофасциального больового синдрому, у якому шляхом підбора точок впливу і зміни техніки їхнього подразнення досягається збільшення потоку аферентної імпульсації (потоку, що йде від зони впливу до центральної нервової системи), що приводить до прискорення відповідної реакції організму, тобто прискоренню зняття спазму, а значить і болю.

Для рішення задачі запропонований спосіб лікування міофасциального больового синдрому шляхом подразнювального рефлекторного впливу на зону її локалізації або виникнення, у якому, згідно з винаходом, у вищевказаних зонах виявляють м'язи з найбільш вираженим спазмом і вплив здійснюють по черговим зануренням голки в точки найбільшої напруги спазмованого м'яза, у кожній з яких проводять серію швидких зворотно-поступальних та/або обертальних переміщень до повного зняття напруги і зникнення больових відчуттів у м'язі.

При запропонованій техніці пунктації, за рахунок збільшення площі мікротравматизації збільшується відповідна реакція організму на подразнення. Часті збудження сприймаються м'язом як єдиний подразник, виникають часті поза межні м'язові перезбудження в точці впливу, збільшується потік аферентної імпульсації, і в м'язі, що не встигає скорочуватися з частотою пунктації, виникає парадоксальна реакція, що виражається в його розслабленні, а значить і знятті больового синдрому.

У залежності від больової чутливості пацієнта, змінюють частоту занурення голки, при цьому частота лежить у межах 120 - 180 переміщень у хвилину.

Для збільшення площі подразнення занурення здійснюють під різними кутами до поверхні впливу, а голку переміщують у точці занурення в різні сторони від напрямку занурення і на різну глибину.

Для прискорення зняття болю додатково призначають спазмолітики - но-шпу, мідокалм.

Для збільшення зони впливу, одночасно діють пучком голок на крапки, що знаходяться на близькій відстані одна від однієї.

У запущених випадках для прискорення процесів відновлення функцій патологічних ділянок, що стали причиною виникнення больового синдрому, додатково здійснюють магнітну, та/або лазерну, та/або ультразвукову терапію, та/або електрофорез за різними схемами чи аплікації з грязі. Найкраще для цього зарекомендувала себе Сакська грязь. Після остаточного розслаблення всіх напружень, наприкінці лікування, здійснюють мануальну корекцію хребта та відповідних суглобів. Конкретний приклад виконання способу.

1. Ваплева О.І., 1943р., звернулася 22.10.2002р., зі скаргами: біль у поперековому відділі хребта, віддає в праве стегно. Хворіє давно. При первинному огляді виявлено: ліва половина таза вище, ліва лопатка - нижче, спазм м'язів шиї, коміркової зони і попереку, блок 14-15 праворуч, відведення ніг назад обмежено, згинання в колінних суглобах обмежено, коліна не лежать, приведення ніг обмежено, праворуч усе ще гірше.

Діагноз: остеохондроз, блок L4-L5, м'язовий спазм перекіс таза, сколіоз.

Хворий було проведено 4 сеанси. Кожний сеанс лікування починався з ретельного пальпаторного дослідження м'язів, під час якого визначали м'язи з найбільш вираженим спазмом. Після протирання спиртовим розчином визначених зон, проводили по чергове занурення голки для акупунктури в точки найбільшої напруги спазмованих м'язів яких в області шиї було 7, в комірковій зоні - 15 і в попереку - 20. Після занурення у кожній з точок проводили серію зворотно-поступальних та/або обертальних переміщень зі швидкістю 120 - 180 у хвилину до зняття напруги і зникнення болю у ній. Занурення здійснювали під прямим, або гострим, або тупим кутом до поверхні впливу в залежності від розташування спазмованого м'яза. Переміщення в кожній точці занурення здійснювали у різні сторони від напрямку занурення, на фоні постійного пальпаторного контролю стану м'яза вільною рукою і продовжували до зняття напруги і зникнення болю.

Додатково хворій було призначено прийом спазмолітичних засобів - но-шпу або мідокалм.

Кожний наступний сеанс лікування починався з пальпаторного обстеження попередньо оброблених точок, і при необхідності, повторної їх пунктації. Пунктацію кожної точки припиняли тільки після остаточного зникнення напруги і болю в ній.

В одних точках стійкий ефект виявлявся вже на першому сеансі, в інших - на 4-ім. При цьому на кожному сеансі до лікування залучалися нові периферійні зони і точки напруження. Лікування закінчилося мануальною корекцією хребта.

Після 4 сеансів - запис пацієнтки в амбулаторній карті: "Давно забутий стан легкості. Значно покращився загальний стан і, якщо воно буде мене супроводжувати і надалі, те це значить, що чудеса бувають наяву. Спасибі!".

2. Хвора Семенюк Г.Г., 1940р.р., звернулася 11.01.2003р. зі скаргами на біль у усій спині, що віддає в ноги, оніміння рук, головні болі. Хворіє давно, точно дату початку захворювання не пам'ятає. При первинному огляді відзначено, що права половина таза вище лівої, а права лопатка нижче лівої. Відведення обох ніг назад трохи обмежено, п'яти при згинанні колін до сидниць не дістають, приведення ніг обмежене, коліна не лежать, виражений спазм м'язів ший і коміркової зони, праворуч усе ще гірше.

Поставлено діагноз: остеохондроз, м'язовий спазм, перекіс таза, сколіоз.

Хворій було проведено п'ять сеансів лікування за запропонованою методикою. Після першого сеансу зник спазм м'язів ший і коміркової зони, ноги легко відводилися назад. Після проведених 5-ти сеансів лікування хвора залишила в амбулаторній карті запис: "Після лікування почуваю себе відмінно, болі в спині, руках, ногах пройшли, я дуже задоволена і вдячна доктору".

Підписано до друку 05.06.2003 р. Тираж 39 прим. ТОВ "Міжнародний науковий комітет"
вул. Артема, 77, м. Київ, 04050, Україна (044) 236 - 47 - 24

 УКРАЇНА
 (19) (UA)

(11) 56978
 (51) 7 A61H35/06, A61H35/08

МИНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
 УКРАЇНИ
 ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
 ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
 ВЛАСНОСТІ

ПАТЕНТ
НА ВИНАХІД

Видає департамент за Заявою № 2003043111
 Про отримання права на винахід у сфері медицини

Голова Державного департаменту
 інтелектуальної власності

 М. Паладій

(21) 2003043111
 (22) 08.04.2003
 (24) 15.04.2005
 (46) 15.04.2005. Бюл. № 4

(72) Трофименко Микола Олександрович
 (73) Трофименко Микола Олександрович

(54) СПОСІБ ЛІКУВАННЯ МІОФАСЦІАЛЬНОГО БОЛЬОВОГО СИНДРОМУ
 "АКУПUNCTУРНА МІОРЕЛАКСАЦІЯ"

